

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
CENTRUM DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

**INTEGRATIVNÍ SPECIÁLNÍ
PEDAGOGIKA**
(především zaměřena na aktuální legislativu v ČR)

PhDr. Mgr. Zdena Michalová, Ph.D.

Liberec 2012

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

TENTO STUDIJNÍ MATERIÁL BYL PŘIPRAVEN V RÁMCI PROJEKTU, KTERÝ JE
SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDĚM A STÁTNÍM ROZPOČTEM
ČESKÉ REPUBLIKY

Recenzent: prof. PhDr. RNDr. Marie Vágnerová, CSc.

© PhDr. Mgr. Zdena Michalová, Ph.D. – 2012

ISBN 978-80-7372-879-3

Obsah:

Úvod	4
1 Integrace	6
1.1 Vymezení pojmů integrace, segregace, inkluze	6
1.2 Druhy integrace	7
1.3 Stupně pedagogické integrace	8
1.4 Integrace versus inkluze v pojetí Studie Evropského společenství	9
1.5 Zahraniční vzdělávací teoretické koncepce inkluze.....	10
2 Modely integrace	12
2.1 Partnerství rodičů a odborníků v procesu integrace	13
3 Vývoj školské integrace v České republice (historie)	22
3.1 Komplexní stručný přehled vyhlášek, pokynů, metodických pokynů a směrnic, které se vztahovaly k zajištění péče o integrované děti do přijetí Zákona 561/2004 Sb.	25
3.2 Aktuální legislativa, podle které se uskutečňuje péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.....	27
3.2.1 ZÁKON 561/2004 Sb. ze dne 24. září 2004, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) v aktualizovaném znění zákona č. 472/2011 Sb. ze dne 1. ledna 2012, kterým se mění školský zákon	27
3.2.2 Vyhláška 147/2011 Sb., ze dne 25. května 2011, kterou se mění vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných	37
3.2.2 VYHLÁŠKA 73 ze dne 9. února 2005 o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných	40
3.2.3 VYHLÁŠKA 116 ze dne 15. dubna 2011, kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních	48
3.2.4 VYHLÁŠKA 72 ze dne 9. února 2005 o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních	52
3.2.5 INFORMACE MŠMT k zabezpečení vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami s podporou asistence, Čj.: 14 453/2005-24	55
4 Klima třídy, osobnost učitele a ředitele v procesu integrace	64
4.1 Osobnostní a odborné kompetence pedagoga v procesu integrace	66
4.2 Kompetence ředitele v procesu integrace	67
5 Použitá literatura	72

Úvod

Předložený text Integrativní speciální pedagogika završuje soubor tří dílů skript, určených především pro studium speciální pedagogiky, ale i výchovného poradenství (Speciální pedagogika 1. díl, Speciální pedagogika 2. díl).

Zabývá se především problematikou integrace a inkluze v dnešní škole a aktuálními otázkami speciálně-pedagogické péče.

Vymezení pojmu speciálně-pedagogická péče v kontextu integrace není rozhodně jednoduché. Jedno je jisté – úkoly zahrnující speciálně pedagogickou péči procházejí neustále obdobím vývoje a důležitých změn. Význam při její aplikaci má partnerství mezi odborníky (v našem případě především speciálními pedagogy), rodinou, školou a dále těsná spolupráce mezi praxí a teorií včetně nových vědeckých poznatků.

Speciálně pedagogická péče tedy zahrnuje:

- spolupráci při společném hledání pedagogicky významných cílů a směrů,
- spolupráci s osobami, které mají sociální a emoční problémy,
- rozvíjení individuálních schopností a sil, kterými disponují naši partneři a které potřebují na to, aby se zapojili do smysluplného sociálního konání.

Komplexně lze říci, že má procesuální charakter a je založená na otevřené spolupráci pro osoby a oblasti, pro které se vyplatí učit se.

Je třeba si uvědomit, že děti současné generace včetně dětí s postižením jsou ovlivněny **třemi důležitými aspekty**, které v dřívějších dobách absentovaly:

1. ovládání multimediálních systémů pro získávání informací,
2. potřebnost ovládat cizí jazyky – dnešní generace má mnohem více možností cestovat, k tomu však potřebuje zvládnout komunikačně jazyky,
3. otevření se světu.

Tyto demokratické a technické změny přinášejí velké zásahy do vzdělávacích a výchovných systémů včetně speciálního školství.

SÝKOROVÁ, Z. *Škola pro všechny*. In: VÍTKOVÁ, M. et al. *Integrativní speciální pedagogika*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-51-6.

VÍTKOVÁ, M. *Současné zahraniční trendy ve výchovně vzdělávací péči o tělesně postižené*. Brno: MU, 1994. ISBN 80-244-1251-9

VITKOVA, M. (ed.) *Integrativní speciální pedagogika*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-51-6.

Zprávy o národní politice ve vzdělávání, Česká republika. OECD: Praha: UIV, 1996.

5 Použitá literatura

- Bílá kniha. *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice*. Praha: MŠMT, 2001. ISBN 80-211-0372-8.
- BLEIDICK, U. *Pädagogik der Behinderten – Grundzüge einer Theorie der Erziehung behinderter Kinder und Jugendlicher*. Berlin: 1972.
- BÜRLI, A. *Sonderpädagogik international, Vergleiche, Tendenzen, Perspektiven*. Luzern: SZH, 1997. ISBN 3-908263-49-9.
- FEUSER, G. *Integrative Pädagogik und Didaktik – Kooperation statt Integration? Behindertenpädagogik 1991, Jahr. 30, Nr.2, s. 137-155. ISSN 1630-4580.*
- Integrace v Evropě. Zabezpečování péče pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Trendy ve 14 evropských zemích*. Praha: MŠMT ČR, 2002. ISBN -90591-01-1.
- JESENSKÝ, J. *Integrace – znamené doby*. Praha: UK, 1998. ISBN 80-7184-691-0.
- JESENSKÝ, J. et al. *Kontrapunkt integrace zdravotně postižených*. Praha: Karolinum, 1995.
- KOBI, 1990, s. 58. KOBI, E. *Was bedeutet integration? Analyse eines Begriffs*. In: *Behinderte und Nichtbehinderte lernen gemeinsam*. Handbuch der Integrationspädagogik. Weinheim, 1990, 54-62.
- KOCUROVÁ, M. *Integrace žáků se specifickou poruchou učení*. Praha: UK, 2001. ISBN 80-903589-1-8
- LANG, G., BERBERICHOVA, CH. *Každé dítě potřebuje speciální přístup. Vytváření integrovaných a inkluzivních tříd*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-144-4.
- MICHALÍK, J. *Školská integrace dětí s postižením*. Olomouc: UP, 1999. ISBN 80-7067-981-6.
- MICHALOVÁ, Z. *Specifické poruchy učení na druhém stupni ZŠ a na SŠ*. 2. rozšířené vydání. Havlíčkův Brod: Tobiáš, 2004. ISBN 80-7311-021-0.
- MITTLER, P., MITTLER, H., MCCONACHIE, H. *WorkinTogether: Guidelines on Colaboration between Professionals and Parents of Children and Young People with Disabikities*. Guides to Special Education No 2. Paris: UNESCO, 1986. ISBN 92-3-101231-2
- MÜLLER, O. *Dítě se speciálními vzdělávacími potřebami v běžné škole*. Olomouc: UP, 2001. ISBN 80-244-0231-9.
- MYSCHKER, N., ORTMANN, M. *Integrative Schulpädagogik. Grundlagen, Theorie und Praxis*. Stuttgart: Verlag W. Kohlhammer, 1999. ISBN 3-17-015123-1.
- PEŠATOVÁ, I. *Vybrané kapitoly ze speciální pedagogiky se zaměřením na tyflopeditii*. 2. díl. Liberec: TU v Liberci, 2005. ISBN 80-7372-004-3, s. 76.
- PILARŽ, J. *Vzdělávání dětí se speciálními potřebami na prahu třetího tisíciletí. Pedagogika. Aktuální otázky vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami*. Praha: UK, Mimořádné číslo říjen 2001, 3-16. ISSN 3330-3815.
- PIPEKOVÁ, J. (ed.) *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-65-6.

V rámci speciálně pedagogické péče je třeba posilovat a pevně ukotvit nastupující edukační změny především v 5 oblastech:

1. Posílení výchovného působení na úkor vzdělání, zaměřit se především na komplexní rozvoj osobnosti, nejen na pouhé memorování vědomostí.
2. Od školy pro školu ke škole pro život.
3. Od paměti k tvořivosti (od nižších poznávacích schopností k vyšším).
4. Od izolace jedinců s postižením k jejich integraci.
5. Od integračního začlenění jedinců k jejich splynutí se společností, k inkluzi.

V evropském společenství se již mnoho let hovoří o integračním procesu. V rámci výchovy a vzdělávání ve školním prostředí integrační tendence můžeme vyjádřit pojmem „Škola pro všechny“ – to je zároveň cíl školní integrace. Otázky školní integrace se však začaly řešit z popudu mezinárodní organizace UNESCO (Organizace Spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu) již koncem šedesátých let. V roce 1981 byl vyhlášen poprvé Mezinárodní den postižených. Dalším krokem směřujícím k vyústění všech snah bylo svolání Světové konference speciálního vzdělávání do Španělska, kde v červnu 1994 ve městě Salamance byla zrealizována pod heslem „Škola pro všechny“. Toto heslo zdůrazňovalo myšlenku rovnoprávného vzdělávání pro všechny děti, kterým byla tato možnost dosud nějakým způsobem omezena či zcela znemožněna.

Pilotní projekt „Special needs in the classroom“ byl na konferenci v Salamance prezentován cambridským profesorem Melem Ainscowem a pracovníci UNESCO Lenou Salehovou, kteří stáli u zrodu celého projektu a aplikovali jej do 14 zemí světa. Následně byl projekt přijat v dalších 40 státech včetně České republiky.

Tento netradiční úvod jsem zvolila proto, abychom si všichni uvědomili, že zrod integrace je nelehký a v podstatě nekončící a neustále se rozvíjející proces. Proto ani tento text není možno považovat za zcela vyčerpávající a lze předpokládat, že minimálně v oblasti legislativy dosáhne časem dalších úprav a změn.

1 Integrace

1.1 Vymezení pojmů integrace, segregace, inkluze

INTEGRACE je chápána ve smyslu zapojení, začlenění, zařazení. Podle Sováka je integrace vrcholný stupeň procesu socializace představující nejvyšší stupeň zapojení jedince do společnosti (Sovák 1972). Neznamená v současnosti **přizpůsobení se minority majoritě, ale je „oboustranným psychosociálním procesem sblížení a učení integrovaných a integrujících se“.**¹⁾

Dle Feusera²⁾ v současné době je **integrace širokým mezinárodním hnutím za prosazování práva člověka na rovnocennou a rovnoprávnou účast na společné, nevylučující a nevydělující kultuře.**

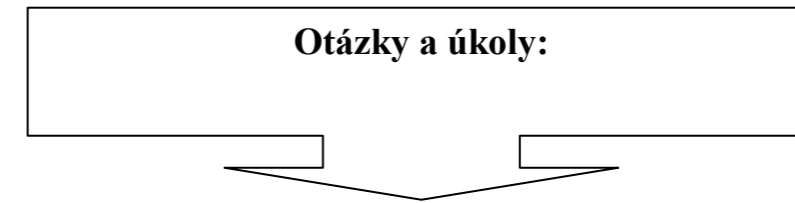
Z pedagogického pohledu můžeme integraci pojmut jako myšlenku zachování společného prostoru k učení osob s postižením a bez postižení, lidí různých minorit včetně jedinců z cizojazyčného prostředí tak, aby se mohli všichni společně vzdělávat a rozvíjet a toto společenství je vzájemně obohacovalo.

SEGREGACE – odloučení, oddělení – lze ji tedy chápat jako opak integrace. V podstatě se jedná o vyloučení jedince z lidské společnosti.

S těmito pojmy úzce souvisí i další dva pojmy:

MAINSTREAMING – splynutí s hlavním proudem.

INKLUZE – úplné splynutí a zařazení dětí se specifickými vzdělávacími potřebami do škol běžného typu; tím jim lze umožnit poskytnutí pocitu rovnoprávnosti v pravém slova smyslu.³⁾ Můžeme tedy inkluzi chápat jako charakteristiku takové společnosti, na jejímž životě se podílejí všichni bez rozdílu.

1. Jakou úlohu plní vedení školy v procesu integrace ve škole?
2. Charakterizujte potřebné osobní a odborné kompetence pedagoga, který se zabývá integrací žáků.
3. Jak se může změnit klima běžné třídy, do které nastoupí žák se speciálními vzdělávacími potřebami?
4. Zamyslete se, co může způsobit, že se integrace žáka do prostředí běžné třídy nepodaří.

¹⁾ KOBI, 1990, s. 58. KOBI, E. *Was bedeutet integration? Analyse eines Begriffs*. In: Behinderte und Nichtbehinderte lernen gemeinsam. Handbuch der Integrationspädagogik. Weinheim, 1990, 54-62.

²⁾ FEUSER, G. *Integrative Pädagogik und Didaktik – Kooperation statt Integration?* Behindertenpädagogik, 1991, Jahr.30, Nr.2, s. 137-155. ISSN 1630-4580.

³⁾ SÝKOROVÁ, Z. *Škola pro všechny*. In: VÍTKOVÁ, M. et al. *Integrativní speciální pedagogika*. Brno: 1998, str. 9.

učitelem, žákem, a rodiči na bázi partnerství a kooperace a na výraznějším zapojení rodičovské veřejnosti do plánování a řízení života školy. Ve prospěch integračního trendu je potřeba inovovat vlastní pojetí výuky, zvýraznit kultivační funkci školy spojenou s právem dítěte na aktivní účast na procesu vlastního formování bez ohledu na vstupní dispozice, intelektové předpoklady a míru talentu. Součástí celkové kultivace osobnosti dítěte, která je konečným cílem vzdělávání, je i formování vztahu dítěte k sobě samému a ostatním lidem ve společnosti v intencích všelidských hodnot, včetně práva na odlišnost jedinců z minorit. To vše přináší zásadní změnu v přístupu učitele k žákovi, změnu komunikace ve vyučování a změnu organizačních forem práce se žakovskou skupinou.

Volně vysvětleno z **pedagogického náhledu** – inkluzi lze chápat tak, že KAŽDÝ JEDINEC S POSTIŽENÍM bude zařazen do školy běžného proudu a stane se neoddělitelnou součástí kolektivu dané třídy.

Pravdou ovšem je, že v současné době se ještě stále ve vzdělávacím kontextu pojem inkluze v České republice vymezuje problematicky, protože nemá dosud praktické zakotvení v obecně platné legislativě. Častěji se tedy v České republice užívá pojem integrace, upřednostňuje se před pojmem inkluze. V oblasti školské politiky se používá termín ŠKOLNÍ INTEGRACE, COŽ SOUVISÍ S HUMANIZAČNÍMI TRENDY ČESKÉHO ŠKOLSTVÍ.

1.2 Druhy integrace

Integrace je komplexní jev. Z hlediska její aplikace v různých oblastech lidského života rozlišujeme:

- integraci osobnosti,
- integraci sociální,
- integraci kulturní,
- integraci pedagogickou,
- integraci pracovní.

Pedagogickou integraci chápeme jako dynamický, postupně se rozvíjející jev cílového charakteru, ve kterém dochází k partnerskému soužití, komunikaci a kooperaci postižených a intaktních účastníků pedagogického procesu za podmínky vzájemně vyvážené adaptace během jejich výchovy a vzdělávání při oboustranně aktivním podílu na řešení výchovně vzdělávacích situací. Může přitom jít o skupiny zdravotně, sociálně, kulturně nebo jinak znevýhodněné, o skupiny se speciálními potřebami v různých společensko-kulturních a civilizačních oblastech a jejich intaktní partnery. Tento proces probíhá pod přímým, nebo nepřímým vedením pedagoga a jeho kvalifikovaných pomocníků.⁴⁾

⁴⁾ JESENSKÝ, J. et al. *Integrace – znamení doby*. Praha: Karolinum, 1998, str. 25-26.

1.3 Stupně pedagogické integrace

Stupně pedagogické integrace by měly být srovnatelné se stupni integrace v jiných oblastech života.⁵⁾ Za vhodný základ tvorby stupňů pedagogické integrace je považována struktura handicapu. Doposud jsou z tohoto aspektu propracovány stupně integrace v oblasti sociální a pracovní rehabilitace. Níže uvedený návrh odstupňování pedagogické integrace je v podání Jesenského následující:

Stupeň	Označení a charakteristika ⁶⁾
1.	Plná integrace v jakémkoli výchovně vzdělávacím prostředí bez použití speciálních pomůcek s vysokým sociálním statutem.
2.	Podmíněná integrace v jakémkoli výchovně vzdělávacím prostředí s použitím osobních kompenzačních a reedukačních pomůcek s vysokým sociálním statutem.
3.	Snížená integrace vázaná na technické a jiné úpravy výchovně vzdělávacího prostředí, používání speciálních pomůcek, s mírně sníženým sociálním statutem.
4.	Ohraničená integrace v technicky upraveném výchovně vzdělávacím prostředí s použitím speciálních pomůcek a s výběrovým uplatňováním speciálních metod se sníženým sociálním statutem.
5.	Vymezená integrace na upravené výchovně vzdělávací prostředí s použitím speciálních pomůcek, s pravidelným uplatňováním speciálních metod v průměrném rozsahu při uchování přijatelného sociálního statusu.
6.	Redukovaná integrace na upravené výchovně vzdělávací prostředí s použitím speciálních pomůcek, s pravidelným uplatňováním speciálních metod v převládajícím rozsahu při přijatelném sociálním statusu.
7.	Narušená integrace na upraveném výchovně vzdělávacím prostředí s použitím speciálních pomůcek, s uplatněním speciálních metod v plném rozsahu při zachování integračních cílů a obsahu při sníženém sociálním statusu.
8.	Segregovaná výchova a vzdělání v upravených podmínkách, s použitím speciálních pomůcek, s uplatněním speciálních metod v plném rozsahu se zachováním integračních cílů a obsahu s omezeným sociálním statutem.
9.	Vysoce segregovaná výchova a vzdělání ve speciálně upraveném prostředí s použitím pomůcek, s uplatněním speciálních metod v plném rozsahu při uplatnění redukce integračních cílů a obsahu a s podstatně omezeným sociálním statutem.

⁵⁾ Tato část textu je zpracována podle JESENSKÝ, J. et al. *Kontrapunktů integrace zdravotně postižených*. Praha: Karolinum 1995, str. 17.

⁶⁾ JESENSKÝ, J. et al. *Kontrapunktů integrace zdravotně postižených*. Praha: Karolinum, 1995, str. 17-18.

SHRNUTÍ 4. KAPITOLY

Jedním z hlavních cílů školské integrace je pomoci dětem s postižením dostat se do běžného kontaktu se svou vlastní normalitou a s normalitou ostatních, ne pouze s patologií. Proces socializace, která vytváří adekvátní osobnostní a sociální identitu, který preferuje akceptaci postižení a posiluje normalitu osobnosti je klíčovým prvkem integrace. Pokud pomáháme dítěti s postižením v jeho interakci s běžným prostředím majoritní společnosti, dáváme přednost posílení aspektů osobnosti, které přímo s jeho postižením nesouvisí.

Neexistují žádné právní překážky, aby se handicapovaní lidé nemohli vzdělávat na běžných školách. Jak ukazují konkrétní příklady z praxe, různé psychologické zábrany, architektonické, distanční i finanční bariéry je možno překonávat aktivním přístupem vedení školy.

Cíl integrace není nijak mimořádný, jen poskytnout postiženým takové podmínky, aby mohli žít jako ostatní. Integrace tedy není heslo pro teoretickou diskusi, ale pedagogický úkol, na jehož správném vyřešení závisí štěstí řady handicapovaných dětí i jejich rodičů. Síť speciálních i běžných škol je dále doplňována novými soukromými a církevními školami. Pro handicapované žáky to přináší další možnost vzdělávání, které přispívá k rozvoji jejich schopností a zájmů, a tím také k profesní a osobnostní orientaci dětí, žáků a studentů a k nalézání cest pro jejich úspěšné včlenění do školního, později do pracovního a společenského prostředí.

Z hlediska formování klimatu školní třídy, v níž jsou integrováni žáci se speciálními vzdělávacími potřebami bylo prokázáno, že:

- Děti mají tendence se přátelit s vrstevníky se stejnými zájmy.
- Mladší děti jsou méně odmítavé vůči handicapu.
- Děti všeobecně vykazují lepší přístup k jedincům s postižením než dospělí.
- Nutnost otevřené komunikace při řešení atypických situací, atmosféra vzájemné ohleduplnosti a důvěra v pedagoga ve třídách s integrovanými žáky vede často k výrazně otevřenému klimatu na rozdíl od někdy typického obranného.

Optimalizace edukačního procesu pro účel integrace spočívá na tom, že inovativní úsilí škol je v souvislosti s integrací potřeba zaměřit na otevřenost vůči okolí a vůči mimoškolním institucím, na zavádění nové kvality komunikace mezi

Ředitel školy, ve které dochází k integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, by měl v rámci svých kompetencí:

- Vytvořit ve škole klima pro spolupráci pedagogických i nepedagogických pracovníků.
- Podpořit spolupráci personálu školy s rodiči a dětmi.
- Podporovat zájem rodičů dětí se speciálními vzdělávacími potřebami o integrativní začlenění jejich dětí právě do této školy prostřednictvím alternativních možností účasti na všech realizovaných akcích školy.
- Prosazovat systém dvou pedagogů ve třídě, ve které jsou žáci integrováni.
- Prosazovat integrativní postupy v pedagogickém sboru.
- Dle potřeby zajistit osobní a pedagogickou asistenci.
- Veřejně hodnotit a publikovat přínos integrace pro školu.
- Podporovat integraci žáků i v mimoškolních aktivitách školy.
- Objasňovat problematiku speciálních vzdělávacích potřeb rodičům dětí bez postižení.
- Zajišťovat další vzdělávání učitelů v oblasti integrativní pedagogiky.

Srovnání integrace a inkluze v pedagogické strategii učitele je zřejmé i z přehledu Kocurové.⁷⁾

INTEGRACE	INKLUZE
Zaměření na potřeby jedince s postižením	Zaměření na potřeby všech vzdělávaných
Expertizy specialistů	Expertizy běžných učitelů
Speciální intervence	Dobrá výuka pro všechny
Prospěch pro integrovaného studenta	Prospěch pro všechny studenty
Dílčí změna prostředí	Celková změna školy
Zaměření na vzdělávaného postiženého jedince	Zaměření na skupinu a školu
Speciální programy pro studenta s postižením	Celková strategie učitele
Hodnocení studenta expertem	Hodnocení učitelem, zaměření na vzdělávací faktory

Částečná neboli skupinová integrace znamená vyčlenit v rámci běžné školy pro žáky s jedním postižením (např. pro nevidomé, neslyšící, hluchoněmé ap.) speciální třídu. Skupinovou integrací lze chápat i kombinaci běžné školní docházky se speciální péčí, pokud se vyskytnou u žáka přechodné obtíže.

Obrácená integrace – tímto terminologickým „vmětkem“ označujeme možnost zařazení zdravého dítěte do speciálního školství (v našich podmínkách se vyskytuje pouze výjimečně, například u neurotických dětí, anxiózních žáků, apod.).

1.4 Integrace versus inkluze v pojetí Studie Evropského společenství

Ve Studii Evropského společenství (ES) zaměřené na rozvoj integrace v oblasti školství zemí Evropské unie (EU) z května 1998 je pojem inkluze ve srovnání s termínem integrace chápán v širším významovém smyslu.

⁷⁾ KOCUROVÁ, M. *Integrace žáků se specifickou poruchou učení*. Praha: UK, 2001, str. 137.

Integrace je pojímána jako *znovuzačlenění (reintegrace) postižených žáků do vzdělávacího systému v určité fázi vývoje školní praxe, která následuje po údobí segregovaného vzdělávání. Příkladem by mohl být školský systém v Norsku.*

INTEGRACE VE ZMIŇOVANÉ STUDII PŘEDSTAVUJE REFORMNÍ TREND VE VÝVOJI VZDĚLÁVACÍHO SYSTÉMU, KTERÝ MÁ SELEKTIVNÍ RÁZ.

1.5 Zahraniční vzdělávací teoretické koncepce inkluze

V zahraničí existují v současné době **dvě známé teoretické koncepce vzdělávací inkluze:**

1. Koncepce

Vychází ze skutečnosti, že ke vzdělání se musí přivést děti, které byly dříve tzv. osvobozeny od vzdělávání, tím pádem i od školní docházky, a to vzhledem k jejich těžkému zdravotnímu či vícenásobnému postižení; *cílem tohoto inkluzivního směřování je respektování práva každého na vzdělání zakotveného v Úmluvě o právech dítěte z roku 1989.*

2. Koncepce

Vychází z předpokladu, že všechny děti z jedné spádové oblasti navštěvují stejnou místní školu a jsou společně vzdělávány v souladu se svými zájmy, schopnostmi, dovednostmi, předpoklady. *Tato koncepce tedy předpokládá, že se školy skutečně otevřou všem dětem a strukturálně se změni tak, aby v rámci svého poskytovaného vzdělávání byly schopny začlenit děti a mládež s postižením i bez postižení.*

Z toho vyplývají nároky na osobní a odborné kompetence pedagoga, obzvláště v procesu integrace, které si vyjmenujeme:

Osobní kompetence:

- Vysoká míra kreativity.
- Schopnost pružně řešit problémy.
- Osobní zodpovědnost.
- Kritické myšlení.
- Schopnost týmové spolupráce.
- Empatie, tolerance, porozumění.
- Iniciování změn dle objektivní potřeby subjektu.

Odborné kompetence:

Vztahují se k vlastnímu vyučovanému předmětu a k vlastní pedagogické činnosti učitele.

Kromě aktuálních znalostí z vyučované disciplíny je nutné, aby integrující pedagog byl schopen:

- Individualizovat a vnitřně diferencovat cíle, metody, postupy a učební strategie dle potřeb jednotlivých žáků s ohledem na jejich postižení.
- Vytvářet a modifikovat učební materiály a pomůcky.
- Vytvářet nové formy hodnocení, které budou odrážet individuální pokroky dětí v učení s ohledem na jejich konkrétní dispozice a schopnosti.
- Být schopen interdisciplinární spolupráce.
- Evaluovat vyučovací proces.
- Reflektovat vlastní pedagogické jednání.

4.2 Kompetence ředitele v procesu integrace

Vedení školy má vždy klíčovou a strategickou úlohu v celém procesu integrace. Zkušenost ukázala, že jak se staví ředitel k myšlence integrace, tak přistupují k jejímu naplnění i ostatní pracovníci.

Obecně lze říci, že integrativní vyučování se lépe realizuje ve škole s otevřeným vyučováním, kde dochází k pravidelným diskusím o aktivitách dětí a kde na výuce, například formou projektů, mohou pravidelně participovat i rodiče.

9. Rozpoznání a porozumění, jak chování jednotlivce ovlivňuje ostatní.
10. Podpora motivací a využití kreativity.
11. Zvýšené porozumění a použití logických zdůvodnění a rozšíření zásoby na vyřešení problémů.
12. Vylepšená znalost kroků k řešení sociálních problémů, které mohou vést k prevenci a/nebo vyřešení problémů a konfliktů v každodenním životě.

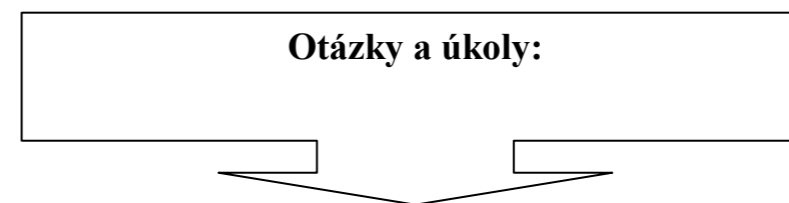
Nutnost otevřené komunikace při řešení atypických situací, atmosféra vzájemné ohleduplnosti a důvěra v pedagoga ve třídách s integrovanými žáky vede často k výrazně otevřenému klimatu na rozdíl od někdy typického obranného.¹³⁾

Typické též bývá, že příchodem integrovaného žáka do běžné třídy dojde v třídním klimatu k pozitivním změnám ve smyslu větší tolerance, vzájemného respektu, ochoty vzájemně si pomáhat, automatické tolerance odlišnosti, senzitivě kolektivu, větší soudržnosti.

4.1 Osobnostní a odborné kompetence pedagoga v procesu integrace

Předtím, než rozebereme tuto otázku se zamysleme nad tím, kolik času průměrně stráví žák se svým učitelem. Průměrné dítě stráví přibližně 10 000 hodin svého života ve třídě před dokončením střední školy. To se rovná přibližně 1/10 dětství. Srovnatelně, než dítě dovrší 18 let věku, tak stráví přibližně 22 000 hodin u televize (LeFrancois, 1983), což se rovná tak 1/5 života dětství.

Jakýkoli pedagog pravděpodobně stráví méně než 1000 hodin s jedním určitým žákem, a tento čas bude převážně během vyučovacích hodin ve třídě. Přesto může pedagog stát za významnou změnou života jeho žáků, která může mít efekt na jejich celý život. V podstatě, pedagogové sehrávají za rodiči druhou nejvýznamnější roli v životě dětí.

1. Definujte pojmy integrace, segregace, mainstorming, inkluze.
2. Jaký rozdíl vnímáte mezi pojmem integrace a inkluze?
3. Objasněte principy dvou teoretických zahraničních vzdělávacích koncepcí inkluze. Napište, která z nich je vám osobně bližší a proč?
4. Objasněte přehled srovnání integrace a inkluze uvedený v textu aplikovaný doc. Kocurovou na školní prostředí.

¹³⁾ KOMORA, J., PETLÁK, E. *Vyučovanie v otázkách a odpovediach*. Bratislava: Iris, 2003. ISBN 80-89018-48-3.

2 Modely integrace

Právo postižených na vzdělání a rovnost šancí patří k evropským, ale také ke světovým základům speciální pedagogiky. Integrativní snahy vycházejí z analýzy OECD, která popsala **následující modely**:

- **Medicínský model** – vychází z biologicko-organických nebo funkčních příčin, což vede k poskytování medicínsky orientované péče, jejímž cílem je překonání a léčba postižení. Ve speciálních zařízeních se provádí speciální pedagogická opatření, podpurné vyučování a různé speciální terapie.

Integrace v tomto případě znamená začlenění dítěte do běžné školy po předchozím vyřazení ze základní školy praktické. Změna školského systému při tomto pojetí není nutná, dítě se přizpůsobuje stávající struktuře.

- **Sociálně patologický model** – předpokladem tohoto modelu je, že základní integrační těžkosti nejsou biologické povahy, ale sociální. V centru tohoto pojetí se objevuje otázka socializace a diskriminace podmíněné postižením. Děti s postižením jsou v tomto smyslu sociálně nepřizpůsobivé, a proto jejich adaptace a normalizace vyžaduje speciální terapii.
- **Model prostředí** – je zaměřen na vlastní školu. Cílem je vyřešit otázku, jak se má škola změnit, aby to bylo ve prospěch postižených dětí. Tím, že jsou děti integrovány do běžné školy, se škola přizpůsobuje potřebám všech žáků. Tomu odpovídá školská reforma, která umožní poskytnout diferencované nabídky všem dětem podle jejich vzdělávacích a výchovných potřeb. Je však zapotřebí odpovídajícího materiálního vybavení i kvalitního, vzdělaného personálu a vytvoření sítě speciálních a základních škol. Přednost tohoto modelu spočívá zejména v mimoškolní, tedy sociální oblasti.
- **Antropologický model** – v něm nejde v první řadě o vylepšení prostředí, nabídek a vybavení, ale především o vylepšení interpersonální interakce. Nejdůležitějším není také to, že se postižení naučí tak dobře, jak je to jen možné, žít se svým postižením. Zdůrazněna je především potřeba respektovat jejich identitu a jedinečnost včetně jejich postižení. Nezbytné je realistické ohodnocení stavu

třídách ani nemohla být dříve věnována individuální péče. Proto pro ně byla v minulosti volena převážně výchova ve speciálním zařízení. Ale i na počátku devadesátých let mnohý učitel (častěji učitelka) běžné školy v zajetí jiných problémů přeplněné třídy (neprospívající jedinci, neukáznění žáci, střety s arogantními rodiči apod.) se musela vyrovnávat s řadou starostí souvisejících se změnami v obsahu učiva a učebnice, orientovat se v nových školských předpisech, vyhláškách a zákonech, nutně potřeboval informace, které obvykle přicházejí formou dalšího vzdělávání učitelů. To však v této tak důležité etapě chybělo. Rozpadlý předchozí systém vzdělávání nebyl nahrazen novým. Malá informovanost pedagogů ovlivnila i jejich postoje. Ty se diferencovaly od negativního odmítání integračních snah, srovnávaných s různými kampaněmi a „módními vlnami“ předchozího období (typu branná výchova) na straně jedné až po spontánní souhlas s mnohdy i nadšením na straně druhé.¹²⁾

V současné době je všem zřejmé, že nezbytností pro dobře fungující integrativní prostředí třídy je poskytování podpory ke vzniku vzájemné komunikace žáků. To předpokládá schopnost **nedirektivní komunikace** ze strany pedagoga. V jejím rámci je třeba žáky učit:

1. Umění naslouchat názorům druhého.
2. Umění akceptovat názor druhého.
3. Umění uplatnit svůj názor a postoj a tolerovat naopak odlišné stanovisko druhého.
4. Zvýšení sebekontroly.
5. Podpora sebeúcty, sebevědomí a schopnosti chválit a být pochválen.
6. Zvýšené porozumění a použití slovní zásoby související s emocemi, slovním vyjadřováním, dialogů a mezilidské komunikace.
7. Zlepšení schopností rozeznat a interpretovat rozdíly v pocitech, chování a pohled na sebe a ostatní.
8. Porozumění základním sebepoznávacím procesům, které vedou ke správnému pocitu sebezodpovědnosti.

¹²⁾ STEJSKAL, B. *Integrace a škola v období transformace*. In: JESENSKÝ, J. et al.: *Integrace – znamení doby*. Praha: Karolinum, 1998, str. 158.

4 Klima třídy, osobnost učitele a ředitele v procesu integrace

Co se týče problematiky klimatu třídy, tak jak bylo již uvedeno výše, ani ostatní děti by neměly k dítěti se speciálními vzdělávacími potřebami přistupovat jako k něčemu (k někomu) zvláštnímu. Neboť jak samozřejmě funguje interakce mezi dětmi zdravými, tak stejně funguje i mezi dítětem zdravým a dítětem se speciálními vzdělávacími potřebami. A to obousměrně.

Podle Mühlpachra „integrace se pokládá za vzájemný proces, ve kterém se obě strany sobě přibližují a mění se, takže roste oboustranná pospolitost a sounáležitost. Cíl integrace spočívá v tom, vytvořit v kontextu rovnosti šancí vzájemné porozumění a akceptaci mezi postiženými a nepostiženými. To znamená brát i dávat na obou stranách.“¹¹⁾

Jak bylo již uvedeno, je důležité, aby k žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami ostatní nepřistupovali jako k něčemu zvláštnímu, na druhou stranu je nutné si uvědomit, že není vhodné, aby hlavně ze strany učitele docházelo k druhému extrému. Tím je míněno, že by se učitel tomuto žákovi věnoval natolik, že by mu na ostatní žáky ve třídě zbývalo minimum času. Z tohoto důvodu je nadměru důležitý jeden faktor a to připravenost učitele. Jen pouhé vcítění se a neznalost speciální pedagogiky by mohly mít i různé následky na výchovně vzdělávacím procesu. To je i jeden z důvodů, proč vypracovávat pro integrovaného žáka individuální vzdělávací plán.

„Zvykům a vžitým tradicím je poplatná celá naše škola – školský systém, obsah vzdělávání, přísnost a náročnost školy atd. Připomeňme si, že naše škola je školou autoritativní s velkými nároky na pamětné verbální učení, školou s přísným hodnocením žáka a klasifikací jeho vědomostí a dovedností, spíše však objemu jeho v paměti uložených verbálně získaných poznatků. Výchovně vzdělávací proces naší školy se více než na vzájemnou podporu a kooperaci žáků orientuje na výkon a soutěž. V takové škole se zcela přirozeně hůře daří dítěti handicapovanému, znevýhodněných

a situace, ve které se postižení nacházejí. Oproti klasickým vyučovacími metodám je zde navíc zdůrazňována podpora k interakci s ostatními lidmi.

Škola podle tohoto modelu pak respektuje všechny děti, poskytuje diferencované nabídky podle jejich individuálních potřeb. Role postiženého dítěte je silně ovlivněna postojem učitelů a spolužáků.

2.1 Partnerství rodičů a odborníků v procesu integrace

Úspěchy či neúspěchy procesu integrace nejsou podmíněny jen vzájemnými vztahy mezi dětmi, ale závisí také na tvořivosti učitelů a jednotnosti působení celého personálu školy včetně schopnosti vytvořit partnerské vztahy s rodiči.

Aby integrace byla úspěšná, musí se na ní aktivně podílet rodiče dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami. Nejedná se pouze o zajištění bezpečné dopravy dítěte do školy a ze školy, případně do vlastní třídy (v případě finanční neschopnosti školy vytvořit bezbariérový přístup). Aktivní spoluprací je myšleno zejména sledování činnosti ve škole.

V praxi to znamená, že pedagog či další prizvaný odborník pracuje individuálně přímo s dítětem a následně i s rodiči – usměrňuje jejich postoje k dítěti radami a doporučeními. Rodiče pak doma (v ideálním případě) navazují na práci ve škole, pokračují v integraci zapojením dítěte do společnosti kamarádů i ve volném čase, posilují jeho sebevědomí a sebeúctu, poskytují prostor pro jeho samostatné rozhodování a volbu z různých možností (např. co si obléci, jakou pohádku, jakou hračku si vybere). Lze využít pomoci osobní asistence.

Před rozhodnutím o přijetí handicapovaného dítěte do běžné školy či třídy je nezbytné ze strany vedení školy uvážit nejen otázku adaptability, samostatnosti a schopností dítěte, ale také skutečnost, zda je rodina schopna aktivní spolupráce se školou. V procesu integrace by pak mělo být k rodičům přistupováno jako k odborníkům na výchovu jejich vlastního dítěte, což se v praxi někdy neděje.

¹¹⁾ MÜHLPACHER, P. *Axiologická dimenze integrace*. In: VÍTKOVÁ, M. et al.: *Integrativní speciální pedagogika*. Brno: 1998, str. 17.

Jak by měla vypadat ideální spolupráce rodina – škola při péči o integrovaného žáka?⁸⁾

Především by měla být založena na určitých principech a hodnotách, jakými jsou:

- Vzájemný respekt a uznání úplné rovnosti mezi rodiči a odborníky.
- Výměna informací a zkušeností.
- Společné rozhodování rodičů a odborníků.
- Uznání individuality rodiny.
- Uznání jedinečnosti dítěte.

Takového partnerského přístupu lze dosáhnout prostřednictvím následujících aktivit:

- Společné pravidelné pozitivní hodnocení dětí učiteli a rodiči.
- Pravidelné návštěvy učitelů v rodinách.
- Společné diskuse o způsobech, metodách, formách, prostředcích, které umožní učitelům a rodičům pracovat společně.
- Pravidelné hodnocení.
- Odborné vzdělávání rodičů.
- Účast rodičů na rozhodování o dalším postupu.
- Společné krátkodobé plánování nejen prostřednictvím individuálních plánů.

Rodiny oceňují odborníky, kteří:

- Mají vysoké očekávání.
- Přístupují jak k rodičům, tak k dětem důstojně a s respektem.
- Komunikují otevřeně, pravdivě, čestně.
- Prokazují empatii pro prožívání rodičů.
- Zdůrazňují schopnosti a možnosti jedince s postižením.
- Vyměňují si zkušenosti a informace s rodiči.
- Objasňují svou úlohu.
- Objasňují práva a nároky.

⁸⁾ MITTLER, P., MITTLER, H., MCCONACHIE, H. *Working Together: Guidelines on Collaboration between Professionals and Parents of Children and Young People with Disabilities*. Guides to Special Education No 2. Paris: UNESCO, 1986.

Otázky a úkoly:

1. Jaký je rozdíl mezi základní školou praktickou a praktickou školou?
2. V kolika letech nejdéle musí dítě nastoupit k plnění povinné školní docházky?
3. Kdo rozhoduje o integraci dítěte se speciálními potřebami do mateřské školy?
4. Kdo rozhoduje o ukončení pobytu dítěte v MŠ a z jakých důvodů?
5. Jaký je rozdíl mezi asistentem pedagoga a osobním asistentem? Uveďte jejich konkrétní práci s jedincem s postižením.
6. Jaké jsou formy hodnocení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na základní škole?
7. Kterým žákům se musí vypracovávat individuální vzdělávací plán a jak často a kým je kontrolována jeho funkčnost?
8. Kdo rozhoduje o přeřazení dítěte na jiný typ školy?
9. Jakým způsobem se ukončuje vzdělávání na konci povinné devítileté školní docházky?
10. Existuje nějak legislativně podložený rozdíl mezi speciální a specializovanou třídou? Jaký obsahový rozdíl byl dříve v těchto odlišně označených třídách?
11. Kdo zřizuje speciální třídy?
12. Kdo a kde zřizuje přípravné ročníky pro děti ze znevýhodněného sociokulturního prostředí?
13. Porovnejte rozdíly ve vyhlášce 73/2005 Sb. a její novele 147/2011 Sb. Diskutujte nad rozdíly.
14. Porovnejte rozdíly ve vyhlášce 72/2005 Sb. a její novele 116/2011 Sb. Diskutujte nad rozdíly.

pomoc pedagogickou a metodickou. Dojde-li ke změně duševních a fyzických možností dítěte, krajský úřad způsob vzdělávání odpovídajícím způsobem upraví (§ 42 Zákona 561/2004 Sb.).

Dále je třeba si uvědomit, že integrace dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami do běžné školy neznamena jen pouhé jeho zařazení do školského zařízení, ale je třeba dodržovat určité legislativní postupy.¹⁰⁾

Základním dokumentem, který péči o takového žáka zabezpečuje, je integrační zpráva s individuálně vzdělávacím plánem nebo individuálně vzdělávací plán, který vychází z doporučení školského poradenského pracoviště. Individuální vzdělávací plán vychází ze školního vzdělávacího programu příslušné školy, závěrů speciálně-pedagogického a psychologického vyšetření, dále z doporučení odborného či praktického lékaře, samozřejmě jen v případě potřeby. Nemělo by být opomenuto vyjádření zákonného zástupce žáka případně žáka samotného v případě jeho zletilosti.

Na vypracování individuálního vzdělávacího plánu se podílí příslušná škola ve spolupráci se školským poradenským zařízením a se zákonným zástupcem žáka nebo se zletilým žákem.

Na základě integrační zprávy a individuálního vzdělávacího plánu musí být integrace dotována podpůrnými opatřeními (speciální metody, postupy, formy a prostředky vzdělávání) a zvláštními Materiálními (speciální učebnice a speciální didaktické, rehabilitační a kompenzační pomůcky) i personálními opatřeními (speciální pedagog, popř. asistent pedagoga nebo osobní asistent, snížený počet dětí ve třídě aj.), tj. zajištění integrace po stránce odborné, organizační a ekonomické.

Rodina se musí připravit na to, že bude dítěti pomáhat. V opačném případě není možné očekávat, že úspěšnost integrace bude beze zbytku.

- Pomáhají v boji za lepší služby a sociální politiku.
- Nezařazují děti s postižením a jejich rodiny do určité šablony, ale přistupují ke každému z nich jako k individuálnímu jedinečnému případu.

¹⁰⁾ PEŠATOVÁ, I. *Vybrané kapitoly ze speciální pedagogiky se zaměřením na tyflopédii*. 2. díl. Liberec: TU v Liberci, 2005. ISBN 80-7372-004-3, s. 76 (volně dle s. 56).

SHRnutí A ČÁSTEČNÉ PRAKTICKÉ ROZŠÍŘENÍ K 1. A 2. KAPITOLE

Na speciálně pedagogickém poli v České republice existuje několik možností z hlediska péče o jedince se speciálními vzdělávacími potřebami:

1. žák (popřípadě klient) je segregován,
2. žák (klient) je integrován.

Nejprve se podíváme na možnosti, které má žák (klient) v případě segregace:

- Klient s postižením je vzděláván a vychováván v zařízení, kde tráví veškerý svůj čas. Většinou se jedná o ústavy sociální péče. Jeho kontakt s rodinou je také velice sporadický. V tomto případě se většinou jedná o klienty s mentálním či vícenásobným (kombinovaným) postižením.
- Klient s postižením žije ve speciálním zařízení (opět se může jednat o ústav sociální péče), ale tentokrát je vzděláván s ostatními zdravými žáky – může navštěvovat běžnou třídu ale i speciální třídu. Tento model funguje většinou tam, kde selhává vlastní rodina dítěte.

V případě integrace má žák (klient) následující možnosti:

- Žák (klient) žije ve své rodině a pouze jeho vzdělávání je zabezpečováno ve speciálním zařízení (speciální škola). Žák se vzdělává s ostatními dětmi se stejným typem a stupněm postižení.
- Žák (klient) žije ve své rodině a je vzděláván v běžné škole, ve speciální třídě. Speciální třídy mohou být zřizovány při mateřských školách i při základních školách. Je zde možnost, aby tuto třídu navštěvoval žák (klient) s jakýmkoliv druhem postižení.
- Žák (klient) s postižením žije ve své rodině a je vzděláván v běžném školském zařízení v běžné třídě se zdravými dětmi. Pro takovéto dítě je nutné vypracovat individuální vzdělávací plán, pokud hloubka jeho postižení je taková, že by měl nárok docházet do speciální třídy.

Je důležité si uvědomit, že pokud má dítě s jakýmkoliv postižením navštěvovat běžnou třídu, nesmí ho ostatní žáci ani pedagog sám (a samozřejmě celý pedagogický sbor) brát jako někoho zvláštního, ale jako rovnocenného partnera. Na takového žáka

Žákovi se zdravotním postižením může ředitel školy ve výjimečných případech povolit pokračování v základním vzdělávání do konce školního roku, v němž dosáhne dvacátého roku věku.

Pro soby, které nezískaly základní vzdělání, může základní nebo střední škola po projednání se zřizovatelem a krajským úřadem organizovat v souladu s rámcovým vzdělávacím programem základního vzdělávání kurzy pro získání základního vzdělání (viz. § 55 Zákona 561/2004 Sb.).

Pro osoby s těžkým mentálním postižením, více vadami nebo autismem, které nezískal základy vzdělání, může základní škola speciální organizovat kurzy k jejich získání (§ 8 Vyhlášky 73).

Speciální školy jsou určeny pro děti, pro které by integrace z určitých důvodů nebyla vhodná. Jedná se především opět o žáky s těžkým mentálním postižením, žáky s více vadami a žáky s autismem. Ti se mohou v základní škole speciální vzdělávat se souhlasem zákonného zástupce a na základě písemného doporučení odborného lékaře a školského poradenského zařízení (§ 48 Zákona 561/2004 Sb.).

Je třeba si uvědomit, co obnáší pojem jiný způsob plnění povinné školní docházky. Týká se opět žáků s těžkým a hlubokým mentálním postižením a je obsaženo v § 40, 41, 42 Zákona 561/2004 Sb. Podle těchto paragrafů se jiným způsobem plnění povinné školní docházky rozumí:

- **Individuální vzdělávání**, které se uskutečňuje bez pravidelné účasti žáka ve vyučování ve škole. O povolení individuálního vzdělávání žáka rozhoduje ředitel školy, kam byl žák přijat k plnění povinné školní docházky, na základě písemné žádosti zákonného zástupce žáka.
- **Vzdělávání žáků s hlubokým mentálním postižením**. Dítěti s hlubokým mentálním postižením stanoví krajský úřad místně příslušný podle místa trvalého pobytu dítěte se souhlasem zákonného zástupce dítěte takový způsob vzdělávání, který odpovídá duševním a fyzickým možnostem dítěte, a to na základě doporučujícího posouzení odborného lékaře a školského poradenského zařízení. Krajský úřad zároveň zajistí odpovídající pomoc při vzdělávání dítěte, zejména

Novelizované texty se týkají převážně **žáků se zdravotním nebo sociálním znevýhodněním** (včetně žáků romských).

Pro potřeby vzdělávání se **definuje žák se sociálním znevýhodněním**.

Doplňují se ustanovení o „**vyrovnávacích**“ opatřeních k podpoře vzdělávání žáků se sociálním a zdravotním znevýhodněním, které poskytuje škola hlavního vzdělávacího proudu v **inkluzivním vzdělávání**.

Zřetelně se uvádí, že **žáci bez zdravotního postižení se nevzdělávají podle vzdělávacích programů pro žáky se zdravotním postižením**.

Zpřesňuje se možnost **výjimečného přijetí žáka bez zdravotního postižení do speciální školy** (v případech dlouhodobého selhávání v otevřeném školním prostředí i při využívání vyrovnávacích opatření).

Rozšiřuje se okruh činností asistenta pedagoga o **pomoc žaku s těžkým zdravotním postižením při sebeobsluze**, a to i při akcích mimo školu.

Zkracuje se **délka diagnostického pobytu** žáka v případě jeho vzdělávání ve speciální škole/třídě (1 až 3 měsíce).

Zřetelně se kodifikuje postup při přijímání žáka do speciální školy/třídy a vzdělávání podle vzdělávacího programu pro zdravotně postižené **pouze s informovaným souhlasem** zákonného zástupce žáka.

Doplňuje se **příloha vyhlášky**, která uvádí podklady pro tvorbu formuláře informovaného souhlasu.

Uplatňuje další **formální úpravy** (umožňuje spojovat ročníky obou stupňů speciálních škol atd.).

Speciální školství je zachováno, ale z důvodu pejorativního nesou názvy např. Základní škola pro žáky s... (sluchovým postižením...). Bývalé zvláštní školy určené pro mentálně postižené se jmenují Základní školy praktické. V nich se žáci učí dle tzv. varianty A, varianty B a rehabilitačního vzdělávání. Varianta A je určena pro jedince s lehkou mentální retardací, varianta B pro jedince se střední a těžkou MR, rehabilitační vzdělávání poskytuje rozvoj a stimulaci jedincům s hlubokou mentální retardací. Vzdělávání těchto žáků je zakotveno v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání, který je upravený pro žáky s lehkým mentálním postižením formou přílohy.

(klienta) není potřeba extrémně upozorňovat. Ale na druhou stranu je potřeba si uvědomit, že edukace takového žaka zřejmě přinese i určité obtíže a překážky. A to z důvodu speciálně vzdělávacích potřeb daného žaka. Nicméně dobrý pedagog by k takovému vzdělávání měl přistupovat zodpovědně a uvědomit si, že interakce učitel – žák funguje oběma směry. To znamená, že se nejedná pouze o směr učitel – žák, ale i o směr opačný žák – učitel. Proto by učitel měl přistupovat k integraci jako k obohacení sebe sama.

Integrace je nejrozšířeněji propracovaná v oblasti školství, i když škola není jedinou institucí, kde k integraci dochází.

Pedagogické pojetí integrace Jesenský (1995, s. 17) vymezuje takto:

„Je to stav soužití postižených s nepostiženými při přijatelné míře konfliktnosti, je to stav vzájemné podmíněnosti vyjádřené slovy jeden pro druhého.“

Proces integrace může mít v konečném důsledku dvojí kvalitu:

1. Pozitivní integrace je přínosem pro integrující objekt, je cílem speciální pedagogiky.
2. Příkladem negativní integrace je integrace jedince do věznice.

Modely integrace:

Model medicínský vychází z biologicko-organických nebo funkčních příčin, což vede k medicínsky orientované péči. Cílem je překonání postižení a jeho léčba. Speciálně pedagogická opatření, podpůrné vyučování, různé terapie se provádějí ve speciálním zařízení. Integrace znamená reintegraci do běžného typu školy po předchozím vyřazení ze speciálního zařízení.

Model prostředí řeší otázku, jak se má škola změnit, aby byla ku prospěchu žáků s postižením. Tím, že je dítě integrované do běžného typu školy, škola se přizpůsobuje žákům, poskytuje v rámci kurikula diferencovanou nabídku podle vzdělávacích potřeb.

Model antropologický sleduje lepší interpersonální interakci. Škola respektuje všechny děti. Role postiženého je silně ovlivněna postojem učitele k žákům. Školní integrace znamená umožnit všem dětem vzdělání a výchovu podle jejich potřeb v běžném typu školy.

Vzájemné přibližování lze vyjádřit třemi způsoby:

- 1 **Asimilace** = ztotožnění minority postižených s intaktní majoritou.
- 2 **Akomodace** = uznávání práv postižených a vyvolávání tlaku na většinu k přizpůsobení.
- 3 **Adaptace** = směr integrace požadující oboustranné přizpůsobení.

Často se setkáváme s termínem **inkluze (splynutí)**. Na rozdíl od integrace, znamenající začlenění, se jedná o vytvoření společenství, které je otevřené, pružné, váží si odlišnosti.

Srovnání integrace s inkluzí ve školním prostředí

INTEGRACE	INKLUZE
Zaměření na potřeby jedince s postižením	Zaměření na potřeby všech vzdělávaných
Expertizy specialistů	Expertizy běžných učitelů
Speciální intervence	Dobrá výuka pro všechny
Prospěch pro integrovaného studenta	Prospěch pro všechny studenty
Dílčí změna prostředí	Celková změna školy
Zaměření na vzdělávaného postiženého jedince	Zaměření na skupinu a školu
Speciální programy pro studenta s postižením	Celková strategie učitele
Hodnocení studenta expertem	Hodnocení učitelem, zaměření na vzdělávací faktory

Rozhodující prvek pro vytvoření úspěšné inkluzivní třídy je ocenění jedinečnosti osobnosti každého dítěte, využití všech zdrojů, jak lidských, tak materiálních v duchu otevřenosti, ohleduplnosti a pružnosti, vytvoření prostředí, ve kterém jsou naplněny základní potřeby dětí v učebním prostředí.

Všechny informace o poradenských službách se mají poskytovat jednoznačným a srozumitelným způsobem pro co nejširší možný okruh osob.

Vyhláška zavádí **časové limity** pro zahájení poskytování poradenských služeb.

V případě, že se doporučuje zařazení žáka do školy nebo vzdělávacího programu pro žáky se zdravotním postižením, je toto **doporučení platné pouze jeden rok a poté je nutné jej revidovat**.

Písemný informovaný souhlas o poradenské službě (týká se školního poradenského pracoviště) se poskytuje pouze v případě činnosti psychologa nebo speciálního pedagoga na škole; (výchovní poradci a metodici prevence již nemusí získávat informovaný souhlas, čímž se snižuje administrativní zátěž škol a zvyšuje bazální důvěra mezi pedagogy a žáky škol, což je důležité pro rozkrytí některých problémů žáků).

V činnosti poraden a speciálně pedagogických center přibývá činnost **vypracování odborných posudků pro účely uzpůsobení podmínek pro konání maturitní zkoušky** (dříve chybělo).

Poradny stanovují vedle podpůrných opatření také **opatření vyrovnávací** (dříve chybělo) např.: poskytování individuální podpory v rámci výuky a její přípravy, využívání poradenských služeb školy a služeb asistenta.

Vyhláška 73/2005 Sb. ustavuje speciální vzdělávání jako proces, který uskutečňuje podpůrná opatření takového rázu, aby byla zamezena neúspěšnost výsledků vzdělávání u dětí se speciálními vzdělávacími potřebami.

K novele vyhlášky 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění vyhlášky č. 147/2011 Sb.:

Původní vyhláška se týkala především žáků se zdravotním postižením a dětí mimořádně nadaných.

Odpovídajícím způsobem nezahrnovala problematiku vzdělávání žáků se zdravotním nebo sociálním znevýhodněním.

Novela reaguje na **rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku** ve věci *D+H a ostatní proti ČR* a napravují zjištěné porušení článku 14 Evropské úmluvy o lidských právech.

SHRNUTÍ A PRAKTICKÉ ROZŠÍŘENÍ 3. KAPITOLY

Přijetím Zákona 561/2004 Sb. byla zrušena platnost do té doby naplňovaných předpisů týkajících se péče o jedince se speciálními vzdělávacími potřebami.

Ze zákona 561/2004 Sb. v aktualizovaném znění 472/2011 Sb. z §16 vyplývá, že lehká zdravotní postižení vedoucí k obtížím ve výuce jsou školy povinny zohledňovat bez finančního navýšení prostředků na péči o tyto žáky.

Rozlišuje se terminologicky zdravotní postižení a zdravotní znevýhodnění. Mezi žáky zdravotně znevýhodněné by patřili například žáci s SPUCH, za žáky s těžkým zdravotním postižením jsou dle §1, odst. 4 Vyhlášky 73 v aktualizovaném znění považováni žáci s těžkým či hlubokým mentálním postižením, se souběžným postižením více vadami a s autismem. Těmto žákům s ohledem na rozsah speciálních vzdělávacích potřeb náleží nejvyšší míra podpůrných opatření.

Finanční prostředky určené k integraci jdou přednostně za jedinci se zdravotním postižením (specifické poruchy učení například spadají do kategorie zdravotního znevýhodnění).

U dětí tzv. hraničních z hlediska přidělení diagnózy poradenská pracoviště dávají pouze návrh, jakým způsobem by se měla odvíjet péče o ně, prakticky s nimi nepracují, neboť práce s nimi spadá do kompetencí školy.

Ve Vyhlášce 72/2005 Sb. je definováno poradenské pracoviště na škole pouze výčtem pracovníků v něm pracujících, bez názvu poradenské pracoviště.

V novele vyhlášky 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění vyhlášky č. 116/2011 Sb. se zavádí povinnost poradenských pracovníků ve školství informovat zákonné zástupce – rodiče (nebo zletilého žáka) o tom, že poradenskou službu mohou žádat kdykoli znovu a to právě ve shodě s rozsudkem Evropského soudu pro lidská práva ve věci č.57325/00-D.H. a ostatní proti České republice.

Vyhláška celkově **zvýrazňuje charakter poradenských služeb** a přesouvá těžiště poradenských služeb **od diagnostiky k doporučení.**

Požadavky úspěšné integrace

Pro úspěšnou integraci je třeba vzít na zřetel požadavky na:

- Integrovaného žáka.
- Rodiče.
- Rodiče spolužáků.
- Oblast širší komunity, v níž se škola nachází.
- Dostupnost podpůrného systému.

Požadavky na žáky:

Při integraci je třeba brát v úvahu:

- Druh postižení.
- Hloubku postižení.
- Prognózu vývoje postižení či nemoci.
- Rozumové schopnosti.
- Psychický stav, jeho volní vlastnosti, sociální adaptabilitu.
- Zájem žáka o integraci.
- Komunikativní dovednosti.

Požadavky na učitele a školu:

- Učitel by měl s integrací souhlasit.
- Učitel by měl mít k integraci pozitivní postoj.
- Učitel by měl mít přiměřené znalosti o postižení integrovaného žáka.
- Učitel by měl mít konkrétní představu, jak bude žáka vzdělávat.
- Učitel by měl mít možnost konzultací s odborníky.
- Učitel by měl vhodně připravit žáky na integraci žáka.
- Učitel by měl vést třídu ke kooperativnímu učení.
- Učitel by měl upozornit kolegy, kteří participují na výuce na konkrétní potřeby integrovaného žáka.
- Škola by měla zabezpečit technické a materiální vybavení k výuce postiženého žáka.

Požadavky na rodinu postiženého žáka:

- Zabezpečit pravidelnou docházku žáka do školy.

- Spolupracovat v oblasti vzdělávání dítěte.
- Zajistit vhodnou náplň volného času dítěte.
- Splnit základní potřeby dítěte, zejména potřebu otevřené budoucnosti.
- Dbát na správný výchovný styl dítěte (brát ho jako zdravého jedince).
- Spolupracovat nejen se školou, ale i s organizacemi pro postižené.

Kdo může poskytnout odbornou pomoc a konzultaci:

- Výchovný poradce.
- Školní poradenské pracoviště (školní psycholog, školní speciální pedagog, metodik prevence sociálně patologických jevů...).
- Speciálně pedagogická centra.
- Pedagogicko-psychologické poradny.
- Střediska výchovné péče.

Poznámka:

V západní Evropě a v současné době se i v Česku se pro žáky s postižením používá termín děti/žáci se **speciálními vzdělávacími potřebami** (Special Educational Needs) a je jim v běžných školách věnována **speciálně pedagogická podpora** (Vítková 1998, Müller 2001).

2. Míru přímé pedagogické činnosti stanoví asistentu pedagoga ředitel školy nebo školského zařízení v rozpětí 20 až 40 hodin týdně⁴⁾ podle potřeby školy či školského zařízení.

- Rozhodující je však aktuální stav žáků se zdravotním postižením, jejich individuální potřeby a z nich vyplývající potřeba podpory asistenční službou.
- Náplň práce asistenta pedagoga stanoví ředitel školy. Ten též jednoznačně určí příslušné kompetence všem pedagogickým pracovníkům, kteří souběžně zabezpečují výchovně vzdělávací činnost ve třídě, oddělení nebo výchovné skupině¹⁾. Doporučuje se, aby vzdělávací činnost řídil učitel vyučovacího předmětu, který koordinuje působení dalších spolupracovníků – dalšího učitele nebo vychovatele ve třídě a asistenta pedagoga tak, aby vzdělávání svěřených žáků včetně žáka/žáků se zdravotním postižením probíhalo co nejúčinněji.
 - Asistent pedagoga poskytuje žáků s nejtěžšími formami zdravotního postižení, vzdělávanému převážně podle dosud platného Rehabilitačního vzdělávacího programu²⁾, podpůrné služby při kompenzaci jeho znevýhodnění v rámci plnění obsahu daného programu.

III.

Asistent pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním

- Funkci asistenta pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním lze ustanovit zejména pro žáky z rodinného prostředí s nízkým sociálně kulturním postavením. Je vhodné, aby asistent pedagoga dobře znal prostředí, z něhož v převážné většině žáci pocházejí, např. z romské komunity.
- Hlavními cíli činnosti asistenta pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním jsou podpořit optimální sociálně-kulturní integraci žáků do školního prostředí a do společnosti.
- Náplň práce asistenta pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním stanovuje ředitel školy s ohledem na cíle vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Hlavní činností asistenta pedagoga je pedagogická asistence učitelům při výuce, pomoc žákům a jejich rodičům při aklimatizaci na školní prostředí, zapojení kulturně specifického prostředí žáků do vzdělávacího procesu ve škole, pomoc žákům při přípravě na vyučování, spolupráce s učitelem při komunikaci s rodiči žáků a s komunitou v místě školy.
- Asistent pedagoga musí v rámci získání odborné kvalifikace³⁾ absolvovat studium pedagogiky v rozsahu nejméně 80 hodin ve vzdělávacím zařízení s akreditovaným programem, kde mu budou poskytnuty základní informace o jeho činnosti.

IV.

Platové zařazení a přímá pedagogická činnost asistenta pedagoga

- Platové zařazení asistenta pedagoga ve školách zřizovaných státem, krajem, obcí a svazkem obcí ve smyslu nařízení vlády č. 469/2002 Sb., ve znění nařízení vlády č. 331/2003 Sb., katalog prací č. 2.16.3, se uskutečňuje na základě nejnáročnějších požadovaných činností a odborné kvalifikace. Platové zařazení je možné od 4. do 8. platové třídy podle požadavků školy a školského zařízení na náročnost vykonávané práce. Asistent pedagoga je pedagogickým pracovníkem, proto mu náleží platový tarif podle přílohy č. 2 nařízení vlády č. 330/2003 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a 8 týdnů dovolené

Otázky a úkoly:

- Charakterizujte jednotlivé modely integrace. Čím se jednotlivé modely integrace od sebe liší?
- Jak lze dosáhnout partnerského přístupu mezi rodinou a odborníkem?
- Zamyslete se nad tím, jak byste připravili třídu, pracovní skupinu, na příchod integrovaného žáka s jednotlivými typy postižení.
- Jak zjistíte, že integrovaný žák byl přijat do kolektivu třídy ostatními spolužáky?

3 Vývoj školské integrace v České republice (historie)⁹

V České republice nalezneme rozvinutý systém institucí a forem speciálního vzdělávání dětí s postižením. Po roce 1989 kromě této formy můžeme hovořit o postupném rozvoji svébytného systému integrovaného vzdělávání.

Stejně jako v jiných zemích, i na území České republiky se v závěru minulého a v počátcích tohoto století setkáváme se snahou o budování speciálních vzdělávacích institucí (ústavů a škol), v nichž se vzdělávání dětí s postižením takřka výlučně realizovalo.

Další institucionální, obsahové i formální rozvinutí vzdělávání dětí s postižením zaznamenáváme po roce 1950. Vedle mohutného rozvoje speciálního školství a ústavnictví dochází i k budování relativně samotné pedagogické disciplíny – speciální pedagogiky. Její zakladatelé vycházeli z názoru, že právě koncentrací dětí s postižením a užitím odpovídajících speciálně pedagogických metod, forem a postupů lze nejlépe realizovat právo dětí s postižením na vzdělávání. V tehdejšímu systému mohl i „chybějící prst na jedné ruce“ znamenat umístění dítěte do speciální instituce.

Ani takto budovaný systém segregačních institucí však nebyl schopen poskytnout právo na vzdělání všem dětem s postižením. Minimálně určitá skupina dětí – zpravidla děti s těžšími stupni mentálního postižení a děti s kombinovaným postižením – byla ze vzdělávání vyčleňována.

Zejména v období let 1970-1989 se výjimečně setkáváme se vzděláváním konkrétního dítěte s postižením v tzv. běžném vzdělávacím proudu škol. Tehdejší právní řád však takovou integraci neupravoval a nepočítal s ní. Vzdělávání dětí s postižením v běžných školách tak bylo ponecháno na vůli a libovůli škol a učitelů. Nejednalo se tak o integraci v dnešním pojetí.

Ve druhé polovině 80. let platil školský zákon č. 29/1984 Sb. V zákoně nebyla, s výjimkou části věnované speciálním školám (školy pro mládež vyžadující zvláštní

⁹) Tato část textu je zpracována na základě publikace MÜLLER, O. et al. *Dítě se speciálním vzdělávacími potřebami v běžné škole*. Olomouc: UP 2001 a dle publikace MICHALOVÁ, Z. *Specifické poruchy učení na druhém stupni ZŠ a na SŠ*. Havlíčkův Brod: Tobiáš, 2004.

- l. odbornou podporu při integraci a vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, včetně žáků z jiného kulturního prostředí a žáků se sociálním znevýhodněním,
- m. péči o vzdělávání nadaných a mimořádně nadaných žáků,
- n. průběžnou a dlouhodobou péči o žáky s nepospěchem a vytváření předpokladů pro jeho snižování a
- o. metodickou podporu učitelům při aplikaci psychologických a speciálně pedagogických poznatků a dovedností do vzdělávací činnosti školy.

§ 8

Poskytování poradenských služeb za úplatu

- (1) Školská poradenská zařízení poskytují za úplatu poradenské služby uvedené v přílohách č. 1 až 3 k této vyhlášce, a to na žádost osob, které nejsou uvedeny v § 1 odst. 1.
- (2) Výše úplaty za poskytování poradenských služeb podle odstavce 1 se rovná nejvýše součtu všech nákladů prokazatelně a nezbytně vynaložených školským poradenským zařízením na poskytnutou službu.

§ 9

Zrušovací ustanovení

Zrušují se:

- e. Vyhláška Ministerstva školství České socialistické republiky č. 130/1980 Sb., o výchovném poradenství.
- f. Vyhláška č. 233/2003 Sb., kterou se mění vyhláška č. 130/1980 Sb., o výchovném poradenství.

- 1) Například zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů²⁾ § 41 a 42 školského zákona.

3.2.5 INFORMACE MŠMT k zabezpečení vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami s podporou asistence, Čj.: 14 453/2005-24

I.

Obecné ustanovení

Informace popisuje funkce asistenta pedagoga pro žáky se zdravotním postižením a asistenta pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním, představující podpůrné služby umožňující kvalitnější vzdělávání mnohým žákům se speciálními vzdělávacími potřebami.

II.

Asistent pedagoga pro žáky se zdravotním postižením

1. Speciálně pedagogické centrum nebo pedagogicko-psychologická poradna stanoví do podkladů, týkajících se zajištění asistenta pedagoga, nezbytný časový rozsah jeho podpory včetně doporučené pracovní náplně.
2. Podpůrná služba asistenta pedagoga se doporučuje upřednostnit v 1. třídách školy, v dalších postupných ročnících se předpokládá postupné omezování asistenční služby v souladu s věkovým i sociálním osamostatňováním žáků.

žákům se zdravotním postižením a žákům se zdravotním znevýhodněním ve školách, třídách, odděleních nebo studijních skupinách s upravenými vzdělávacími programy, žákům se zdravotním postižením v základních školách speciálních a dětem s hlubokým mentálním postižením.

- (2) Žákům základních škol speciálních a školských zařízení jsou poradenské služby centra poskytovány pouze v rámci diagnostiky a kontrolní diagnostiky, v odůvodněných případech i v rámci speciální individuální nebo skupinové péče, kterou nezajišťuje škola nebo školské zařízení, kde je žák zařazen.
- (3) Činnost centra se uskutečňuje ambulantně na pracovišti centra a návštěvami pedagogických pracovníků centra ve školách a školských zařízeních, případně v rodinách, v zařízeních pečujících o žáky se zdravotním postižením.
- (4) Centrum:
 - m. zjišťuje speciální připravenost žáků se zdravotním postižením na povinnou školní docházku a speciální vzdělávací potřeby žáků se zdravotním postižením a žáků se zdravotním znevýhodněním, zpracovává odborné podklady pro integraci těchto žáků a pro jejich zařazení a přeřazení do škol a školských zařízení a pro další vzdělávací opatření,
 - n. zajišťuje speciálně pedagogickou péči a speciálně pedagogické vzdělávání pro žáky se zdravotním postižením a žáky se zdravotním znevýhodněním, kteří jsou integrováni nebo kterým je stanoven jiný způsob plnění povinné školní docházky²⁾,
 - o. vykonává speciálně pedagogickou a psychologickou diagnostiku a poskytuje poradenské služby se zaměřením na pomoc při řešení problémů ve vzdělávání, v psychickém a sociálním vývoji žáků se zdravotním postižením a žáků se zdravotním znevýhodněním, na zjištění individuálních předpokladů a vytváření podmínek pro uplatňování a rozvíjení schopností, nadání a na začleňování do společnosti,
 - p. poskytuje pedagogickým pracovníkům a zákonným zástupcům poradenství v oblasti vzdělávání žáků se zdravotním postižením,
 - q. poskytuje metodickou podporu škole.

§ 7 Škola

- (1) Ředitel základní, střední a vyšší odborné školy zabezpečuje poskytování poradenských služeb ve škole zpravidla výchovným poradcem a školním metodikem prevence, kteří spolupracují zejména s třídními učiteli, učiteli výchov, případně s dalšími pedagogickými pracovníky školy. Poskytování poradenských služeb ve škole může být zajišťováno i školním psychologem nebo školním speciálním pedagogem.
- (2) Ve škole jsou zajišťovány poradenské služby v rozsahu odpovídajícím počtu a vzdělávacím potřebám žáků školy zaměřené na:
 - i. prevenci školní neúspěšnosti,
 - j. primární prevenci sociálně patologických jevů,
 - k. kariérové poradenství integrující vzdělávací, informační a poradenskou podporu vhodné volbě vzdělávací cesty a pozdějšímu profesnímu uplatnění,

péči) vůbec řešena či naznačena možnost přítomnosti dítěte s postižením v běžných školách.

U žáka, který pro svůj zdravotní stav nemohl docházet do školy a byl osvobozen od povinnosti docházet do školy, poskytovala škola individuální vyučování v rozsahu nejméně dvou vyučovacích hodin týdně. Zvolený počet hodin naprosto neodpovídal skutečným potřebám dětí.

Institut osvobození od povinné školní docházky byl v zákoně upraven dikcí: „Dítě, které pro svůj duševní stav není schopné vzdělávání, osvobodí národní výbor od povinné školní docházky.“ Jednalo se o osvobození trvalé. Velmi často bylo vyneseno po formálním posouzení skutečných schopností dítěte. Rigidním způsobem popíralo zřetelné vývojové změny probíhající i u těžce mentálně postižených dětí v průběhu jejich dětského věku. Děti končily umístěním v některém ústavu sociální péče, jen výjimečně mohla rodina volit cestu osobní péče o dítě.

Vzdělávání dětí v nich bylo výlučně v rukou odborníků a profesionálů. Úloha rodiny a rodičů byla potlačena způsobem, který byl nevídaný i v tehdejší běžném školství. Na minimum byly omezeny přirozené rodinné, komunitní a širší sociální vazby dítěte se zdravotním postižením v jeho přirozeném prostředí. Ještě důslednější segregace byla připravena pro tisíce dětí s mentálním postižením, příp. kombinovaným postižením, které byly umístěny v ústavech sociální péče s celoročním provozem. Nejednalo se jen o odložení dítěte ze strany rodičů. Tito byli k takovému kroku nuceni řadou shodně působících tlaků ekonomických, sociálních a psychologických.

Zpětně se tak prohluboval pocit nezbytnosti a závislosti společnosti na segregovaných institucích. V ústavech sociální péče bydlely tisíce občanů celý svůj život v naprosto nedůstojných podmínkách. Byla jim upírána základní lidská práva a přirozené potřeby. Lze bez nadsázky říci, že pobyt a metody užívané v těchto typech ústavů vyvolává podezření z páchaní trestných činů vůči klientům těchto zařízení.

Nepřirozenou segregací obou skupin občanů, zdravých i s postižením, byl prohlubován pocit vzájemné odtažitosti a nepochopení. Nebylo výjimkou, že členové majoritní společnosti se o zdravotně postižených vyjadřovali hanlivě, urážlivě a s opovržením. Bariéry architektonické, psychologické, ekonomické a další – to vše se nepodařilo dosud plně překonat.

Základy postupného začleňování dětí s postižením do běžných škol byly položeny na začátku devadesátých let procesem postupné školské transformace. Snahou bylo zahájení vytvoření demokratické a humánní školy, která by poskytovala všem členům společnosti stejné vzdělávací šance, tzn. i stejné šance na získání odpovídajícího stupně vzdělání bez ohledu na případný druh postižení (Zprávy o politice ve vzdělávání, Česká republika, OECD Paris 1996, Praha, ÚIV 1996).

Před rokem 1989 se ve speciální pedagogice spíše vycházelo z členění postižených podle lékařské terminologie, postižení se chápalo jako **kategorie** a na tomto základě se budovaly speciální školy pro tělesně, smyslově, mentálně postižené, nyní se vychází spíše ze stupně a hloubky postižení, vnímaného jako **dimenze** a na **speciální potřeby** jedince se reaguje **vytvářením podpůrných opatření**. *V současnosti se snažíme přiblížit opatřením v jednotlivých zemích, v nichž integrace je již letitým trendem a vzdělávat ve speciálních školách především žáky s těžším postižením a s více vadami. Žáci s lehčím až středně těžkým postižením by měli být vzděláváni dohromady s intaktní populací, tj. vzdělávat se v tzv. hlavním výchovně vzdělávacím proudu* (srov. Vítková 1994, 1998, 1999, Pilař 2001 ad.).

Mezníkem se stalo zejména přijetí Vyhlášky o základních školách v roce 1991, která poprvé explicitně zmínila možnost začleňování dětí s postižením do běžných škol.

Legislativní podmínky pro integraci zdravotně postižených dětí a žáků byly poprvé vyjádřeny zákonem ČNR č. 390/1991 Sb. o předškolních a školských zařízeních. Na tento zákon navazují příslušné vyhlášky MŠMT ČR o mateřských školách (35/1991), o základní škole (291/1991, novela z 225/1993) a střední škole (354/1991), ve kterých se řeší individuální zařazování dětí a žáků do běžných typů mateřských, základních a středních škol a jsou ustanoveny podmínky pro práci v integrované třídě.

Tato opatření jsou každoročně podrobně zpřesňována v metodickém pokynu MŠMT ČR k integraci dětí a žáků do škol a školských zařízení pro příslušný školní rok. Metodický pokyn vychází z předpokladu, že děti a žáci se zdravotním postižením mohou být integrováni do mateřských a základních škol jedině tehdy, mají-li zajištěnou odbornou speciálně pedagogickou péči.

§ 3

Školská poradenská zařízení

- (1) Typy školských poradenských zařízení jsou:
 - c. pedagogicko-psychologická poradna (dále jen „poradna“),
 - d. speciálně pedagogické centrum (dále jen „centrum“).
- (2) Pedagogickým pracovníkům vykonávajícím pedagogicko-psychologickou činnost ve školách a školských poradenských zařízeních je poskytována odborná podpora za účelem zvýšení kvality poradenských služeb.

§ 4

Dokumentace

Školské poradenské zařízení zpracovává záznamy o vyšetření a péči individuální i skupinové a záznamy o spolupráci se školami a školskými zařízeními.

§ 5

Poradna

- (1) Poradna poskytuje služby pedagogicko-psychologického a speciálně pedagogického poradenství a pedagogicko-psychologickou pomoc při výchově a vzdělávání žáků.
- (2) Činnost poradny se uskutečňuje ambulantně na pracovišti poradny a návštěvami zaměstnanců právnické osoby vykonávající činnost poradny ve školách a školských zařízeních.
- (3) Poradna:
 - i. zjišťuje pedagogicko-psychologickou připravenost žáků na povinnou školní docházku a vydává o ní odborný posudek; doporučuje zákonným zástupcům a řediteli školy zařazení žáka do příslušné školy a třídy a vhodnou formu jeho vzdělávání; spolupracuje při přijímání žáků do škol; provádí psychologická a speciálně pedagogická vyšetření pro zařazení žáků do škol, tříd, oddělení a studijních skupin s upravenými vzdělávacími programy pro žáky se zdravotním postižením,
 - j. zjišťuje speciální vzdělávací potřeby žáků ve školách, které nejsou samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením, a vypracovává odborné posudky a návrhy opatření pro školy a školská zařízení na základě výsledků psychologické a speciálně pedagogické diagnostiky,
 - k. poskytuje poradenské služby žákům se zvýšeným rizikem školní neúspěšnosti nebo vzniku problémů v osobnostním a sociálním vývoji, jejich zákonným zástupcům a pedagogickým pracovníkům vzdělávajícím tyto žáky, poskytuje poradenské služby zaměřené na vyjasňování osobních perspektiv žáků,
 - l. poskytuje metodickou podporu škole,
 - m. prostřednictvím metodika prevence zajišťuje prevenci sociálně patologických jevů, realizaci preventivních opatření a koordinaci školních metodiků prevence.

§ 6

Centrum

- (1) Centrum poskytuje poradenské služby žákům se zdravotním postižením a žákům se zdravotním znevýhodněním integrovaným ve školách a školských zařízeních,

3.2.4 VYHLÁŠKA 72 ze dne 9. února 2005 o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních

§ 1

Poskytování poradenských služeb

- (1) Poradenské služby ve školách a školských poradenských zařízeních jsou poskytovány dětem, žákům, studentům (dále jen „žák“), jejich zákonným zástupcům, školám a školským zařízením.
- (2) Školská poradenská zařízení a školy poskytují bezplatně standardní poradenské služby uvedené v přílohách č. 1 až 3 k této vyhlášce, a to na žádost žáků, jejich zákonných zástupců, škol nebo školských zařízení. Podmínkou poskytnutí poradenské služby je písemný souhlas žáka, v případě nezletilého žáka písemný souhlas jeho zákonného zástupce. Souhlasu není třeba v případech stanovených zvláštními právními předpisy¹⁾.
- (3) Žák, v případě nezletilého žáka jeho zákonný zástupce, je předem informován o povaze, rozsahu, trvání, cílech a postupech nabízených poradenských služeb, o všech předvídatelných rizicích a nevýhodách, které mohou vyplynout z poskytované poradenské služby, prospěchu, který je možné očekávat, i možných následcích toho, když poradenská služba nebude poskytnuta.

§ 2

Obsah poradenských služeb

Obsahem poradenských služeb je činnost přispívající zejména k:

- m. vytváření vhodných podmínek pro zdravý tělesný, psychický a sociální vývoj žáků, pro rozvoj jejich osobnosti před zahájením vzdělávání a v průběhu vzdělávání,
- n. naplňování vzdělávacích potřeb a rozvíjení schopností, dovedností a zájmů před zahájením a v průběhu vzdělávání,
- o. prevenci a řešení výukových a výchovných obtíží, sociálně patologických jevů (zejména šikany a jiných forem agresivního chování, zneužívání návykových látek) a dalších problémů souvisejících se vzděláváním a s motivací k překonávání problémových situací,
- p. vytváření vhodných podmínek, forem a způsobů integrace žáků se zdravotním postižením,
- q. vhodné volbě vzdělávací cesty a pozdějšího profesního uplatnění,
- r. vytváření vhodných podmínek, forem a způsobů práce pro žáky, kteří jsou příslušníky národnostních menšin nebo etnických skupin,
- s. vytváření vhodných podmínek, forem a způsobů práce pro žáky nadané a mimořádně nadané,
- t. rozvíjení pedagogicko-psychologických a speciálně pedagogických znalostí a profesních dovedností pedagogických pracovníků ve školách a školských zařízeních,
- u. zmírňování důsledků zdravotního postižení a prevenci jeho vzniku.

Problematika speciálních a specializovaných tříd stejně jako speciálních škol byla řešena vyhláškou MŠMT ČR O speciálních mateřských školách a základních školách (399/1991, novela 127/1997).

3.1 Komplexní stručný přehled vyhlášek, pokynů, metodických pokynů a směrnic, které se vztahovaly k zajištění péče o integrované děti do přijetí Zákona 561/2004 Sb.

- Vyhláška MŠ ČSR č. 359/1991 Sb. o mateřských školách.
- Vyhláška MŠ ČSR č. 291/1991 Sb. ze dne 14. 6. 1991 o základních školách (změny provedeny vyhláškou MŠMT ČR č. 225/1993 Sb. a zákonem č. 138/1995 Sb.).
- Vyhláška MŠMT ze dne 24. 8. 1993 (mění a doplňuje vyhlášku MŠMT č. 291/1991 Sb.
- Vyhláška MŠ ČSR č. 399/1991 Sb. o speciálních školách a speciálních MŠ.
- Vyhláška MŠMT ČR ze dne 7. 5. 1997 o speciálních školách a speciálních MŠ.
- Pokyn MŠMT ČR č.j. 23472/92-21/212 k zajištění péče o děti se specifickými vývojovými poruchami v ZŠ.
- Pokyn MŠMT ČR č.j. 17228/93-22 k užívání širšího slovního hodnocení žáků.
- Metodický pokyn MŠMT ČR č.j. 22749/94-22-23 k užívání alternativních forem hodnocení a prospěchu a chování žáků na ZŠ a SŠ.
- Metodický pokyn č.j. 21270/93-24 k zajištění péče o integrované děti ve školním roce 1993/94.
- Metodický pokyn k integraci dětí a žáků se zdravotním postižením a jejich ekonomické a materiální zabezpečení ve školním roce 1994/95 č.j. 17589/94-24.
- Metodický pokyn k integraci postižených dětí a žáků do škol a školských zařízení ve školním roce 1995/96, č.j. 13845/95-24.
- Rozpočet resortu školství na rok 1995 (kapitola 333) – Učitelské noviny, 98, 1995,16.
- Metodický pokyn k integraci zdravotně postižených dětí a žáků do škol a školských zařízení ve školním roce 1996/97, č.j. 1777/96-24.

- Metodický pokyn k integraci dětí a žáků se zdravotním postižením do škol a školských zařízení ve školním roce 1997/98, č.j. 18996/97-24.
- Metodický pokyn k integraci dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do škol a školských zařízení, č.j. 16138/98-24 s platností od 1. 9. 1998.
- Vyhláška MŠMT ČR ze dne 24. 8. 1993, kterou se mění a doplňuje vyhláška MŠMT ČR č. 291/1991 Sb. o základní škole.
- Směrnice ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k integraci dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do škol a školských zařízení č.j. 13 710/2001-24 ze dne 6. 6. 2002.
- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k vzdělávání žáků se specifickými poruchami učení nebo chování, č.j. 13711/2001-24.

OBSAHEM VÝŠE UVEDENÝCH DOKUMENTŮ BYLO ZHRUBA TOTO:

Na základě žádosti zákonného zástupce žáka a vyjádření příslušného odborného lékaře, SPC či PPP mohl ředitel školy zařadit smyslově nebo tělesně postiženého žáka nebo žáka s vadou řeči do příslušného ročníku školy. Podle charakteru postižení po dohodě se zákonným zástupcem žáka mohl být tomuto žákovi upraven učební plán. Pro integraci bylo předepsáno předložit odborný posudek SPC nebo PPP, který musel obsahovat, zda je zdravotní postižení dítěte nebo žáka takového druhu a stupně, že by jej opravňovalo k zařazení do speciální školy nebo speciálního školství, dále platnost posudku pro účely statistického výkaznictví. Při SPU záleželo na stupni poruchy, obvykle se poskytoval na 2 roky a poté následovalo kontrolní vyšetření, jmenovité určení pracovníka z odborného pracoviště, se kterým mohl být konzultován individuálně vzdělávací plán (dále IVP) a vyjádření, zda SPC nebo PPP doporučuje individuální speciálně pedagogickou a psychologickou práci se zdravotně postiženým žákem mimo vyučování – to znamená hodinová týdenní dotace, dále zda je potřebná účast dalšího odborníka nebo asistenta ve výchovně-vzdělávacím či mimoškolním procesu, zda se doporučuje snížit počet žáků ve třídě, do níž je dítě integrováno a jakými kompenzačními pomůckami je třeba žáka do procesu vybavit a kdo jej vybaví. Vedení školy, tedy ředitel, byl povinen vykazovat integrované žáky do zahajovacích výkazů i přesto, že například nežádal o finanční dotaci na péči o něj. Dále bylo v jeho kompetencích zajistit podmínky pro integraci, umožnění učitelům

9. V § 6 odst. 4 se na konci textu písmene a) doplňují slova „připravuje posudky pro účely uzpůsobení maturitní zkoušky a jednotlivé zkoušky, která svým obsahem a formou odpovídá zkoušce maturitní zkoušky, u žáků a uchazečů se zdravotním postižením.“

10. V § 6 odst. 4 se na konci textu písmene d) doplňují slova „případně také se zdravotním znevýhodněním.“

11. V § 7 odst. 2 písmeno f) zní:

f) průběžnou a dlouhodobou péči o žáky s výchovnými či výukovými obtížemi a vytváření předpokladů pro jejich snižování.

12. V příloze č. 1 pod nadpisem „Informační a metodická činnost. Příprava podkladů pro vzdělávací opatření, dokumentace apod.“ bod 3 zní:

3) Při přípravě zpráv v případech, kdy je žák v péči odborného lékaře nebo klinického psychologa, školské poradenské zařízení vychází z klinické diagnózy a léčebných opatření odborného lékaře nebo klinického psychologa, který tuto péči žákovi poskytuje, pokud tyto podklady zákonný zástupce nebo žák školskému poradenskému zařízení předá.

Čl. II

Účinnost

Tato vyhláška nabývá účinnosti dnem 1. září 2011.

Ministr:

Mgr. Dobeš v. r.

Sbírka zákonů č. Strana 1108 116 / 2011 Částka 43

- h) rozvíjení pedagogicko-psychologických a speciálně pedagogických znalostí a profesních dovedností pedagogických pracovníků ve školách a školských zařízeních,
- i) zmírňování důsledků zdravotního postižení, zdravotního znevýhodnění a sociálního znevýhodnění a prevenci jeho vzniku.

6. § 4 včetně nadpisu zní:

§ 4

Další dokumentace

(1) Školské poradenské zařízení vede dokumentaci

- a) o žádostech o poskytnutí poradenské služby, o odmítnutí nebo přerušení poskytování poradenské služby,
 - b) o vyšetření, jeho výsledcích a poskytnuté péči individuální i skupinové,
 - c) o poskytnutí informace podle § 1 odst. 3 a potvrzení podle § 1 odst. 5 věty čtvrté,
 - d) o spolupráci se školami a školskými zařízeními.
- (2) Škola vede o poradenských službách poskytovaných školním psychologem nebo speciálním pedagogem dokumentaci podle odstavce 1 písm. a) až d) a o poradenských službách poskytovaných školním metodikem prevence nebo výchovným poradcem dokumentaci podle odstavce 1 písm. b).

7. V § 5 odst. 3 písmena a) a b) včetně poznámky pod čarou č. 3 znějí:

- a) zjišťuje pedagogicko-psychologickou připravenost žáků na povinnou školní docházku a vydává o ní zprávu; doporučuje zákonným zástupcům a řediteli školy návrhy podpůrných nebo vyrovnávacích opatření, zařazení do vzdělávacího programu přízpůsobeného vzdělávacím potřebám žáka, případně zařazení do školy a třídy odpovídající vzdělávacím potřebám žáka; spolupracuje při přijímání žáků do škol; provádí psychologická a speciálně pedagogická vyšetření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami,
- b) zjišťuje speciální vzdělávací potřeby žáků škol a na základě výsledků psychologické a speciálně pedagogické diagnostiky vypracovává odborné posudky a návrhy podpůrných nebo vyrovnávacích opatření pro školy a školská zařízení, včetně posudků pro účely uzpůsobení podmínek pro konání maturitní zkoušky a jednotlivé zkoušky, která svým obsahem a formou odpovídá zkoušce maturitní zkoušky 3) Vyhláška č. 177/2009 Sb., o bližších podmínkách ukončování vzdělávání ve středních školách maturitní zkouškou.

8. V § 6 odstavec 1 zní:

- (1) Centrum poskytuje poradenské služby při výchově a vzdělávání žáků se zdravotním postižením, jakož i dětí s hlubokým mentálním postižením, v odůvodněných případech, zejména v pochybnostech, zda se jedná o žáka se zdravotním postižením nebo zdravotním znevýhodněním, také při výchově a vzdělávání žáků se zdravotním znevýhodněním. Jedno centrum poskytuje poradenské služby podle věty první v rozsahu odpovídajícím jednomu nebo více druhům zdravotního postižení podle části II bodů 1 až 8 přílohy č. 2 k této vyhlášce.

konzultovat o daném dítěti s odborníky, nákup pomůcek, zpracovat IVP pro žáka, a to nejdéle do 1 měsíce od jeho vřazení do konkrétní třídy a zpracovat ekonomické požadavky.

Pro zjišťování vědomostí a dovedností integrovaných žáků příslušná legislativa doporučovala pedagogům volit takové formy a druhy zkoušení, které odpovídaly skutečným schopnostem žáka a na něž by neměla daná porucha negativní vliv.

V SOUČASNÉ DOBĚ JE UVÁDĚNÁ LEGISLATIVA V BODĚ 4.1 NEPLATNÁ, AKTUÁLNÍ LEGISLATIVNÍ OPATŘENÍ SE ŘÍDÍ ZÁKONEM 561/2004 SB. (ŠKOLSKÝ ZÁKON) V AKTUALIZOVANÉM ZNĚNÍ 472/2011 SB. ZE DNE 1. LEDNA 2012 A Z NAVAZUJÍCÍCH VYHLÁŠEK.

3.2 Aktuální legislativa, podle které se uskutečňuje péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

3.2.1 ZÁKON 561/2004 Sb. ze dne 24. září 2004, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) v aktualizovaném znění zákona č. 472/2011 Sb. ze dne 1. ledna 2012, kterým se mění školský zákon

§ 2

Zásady a cíle vzdělávání

- (1) Vzdělávání je založeno na zásadách
 - a. rovného přístupu každého státního občana České republiky nebo jiného členského státu Evropské unie ke vzdělávání bez jakékoli diskriminace z důvodu rasy, barvy pleti, pohlaví, jazyka, víry a náboženství, národnosti, etnického nebo sociálního původu, majetku, rodu a zdravotního stavu nebo jiného postavení občana,
 - b. zohledňování vzdělávacích potřeb jednotlivce,
 - h. možnosti každého vzdělávat se po dobu celého života při vědomí spoluodpovědnosti za své vzdělávání.

§ 3

Systém vzdělávacích programů

- (2) Pro každý obor vzdělání v základním a středním vzdělávání a pro předškolní, základní umělecké a jazykové vzdělávání se vydávají rámcové vzdělávací programy. Rámcové vzdělávací programy vymezují povinný obsah, rozsah a podmínky vzdělávání; jsou závazné pro tvorbu školních vzdělávacích programů, hodnocení výsledků vzdělávání dětí a žáků, tvorbu a posuzování učebnic a učebních textů a dále závazným základem pro stanovení výše finančních prostředků přidělovaných podle § 160 až 162.
- (3) Vzdělávání v jednotlivé škole a školském zařízení se uskutečňuje podle školních vzdělávacích programů.

Vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů nadaných

§ 16

Vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami

- (1) Dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami je osoba se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním nebo sociálním znevýhodněním.
- (2) Zdravotním postižením je pro účely tohoto zákona mentální, tělesné, zrakové nebo sluchové postižení, vady řeči, souběžné postižení více vadami, autismus a vývojové poruchy učení nebo chování.
- (3) Zdravotním znevýhodněním je pro účely tohoto zákona zdravotní oslabení, dlouhodobá nemoc nebo lehčí zdravotní poruchy vedoucí k poruchám učení a chování, které vyžadují zohlednění při vzdělávání.
- (4) Sociálním znevýhodněním je pro účely tohoto zákona
 - a. rodinné prostředí s nízkým sociálně kulturním postavením, ohrožení sociálně patologickými jevy,
 - b. nařízená ústavní výchova nebo uložená ochranná výchova, nebo
 - c. postavení azylanta a účastníka řízení o udělení azylu na území České republiky podle zvláštního právního předpisu.
- (5) Speciální vzdělávací potřeby dětí, žáků a studentů zjišťuje školské poradenské zařízení.
- (6) Děti, žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na vzdělávání, jehož obsah, formy a metody odpovídají jejich vzdělávacím potřebám a možností, na vytvoření nezbytných podmínek, které toto vzdělávání umožní, a na poradenskou pomoc školy a školského poradenského zařízení. Pro žáky a studenty se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním se při přijímání ke vzdělávání a při jeho ukončování stanoví vhodné podmínky odpovídající jejich potřebám. Při hodnocení žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami se přihlíží k povaze postižení nebo znevýhodnění. Délku středního a vyššího odborného vzdělávání může ředitel školy ve výjimečných případech jednotlivým žákům nebo studentům se zdravotním postižením prodloužit, nejvýše však o 2 školní roky.
- (7) Děti, žáci a studenti se zdravotním postižením mají právo bezplatně užívat při vzdělávání speciální učebnice a speciální didaktické a kompenzační učební pomůcky poskytované školou. Dětem, žákům a studentům, kteří nemohou vnímat řeč sluchem, se zajišťuje právo na bezplatné vzdělávání pomocí nebo prostřednictvím znakové řeči. Dětem, žákům a studentům, kteří nemohou číst běžné písmo zrakem, se zajišťuje právo na vzdělávání s použitím Braillova hmatového písma. Dětem, žákům a studentům, kteří se nemohou dorozumívat mluvenou řečí, se zajišťuje právo na bezplatné vzdělávání pomocí nebo prostřednictvím náhradních způsobů dorozumívání.
- (8) Vyžaduje-li to povaha zdravotního postižení, zřizují se pro děti, žáky a studenty se zdravotním postižením školy, popřípadě se souhlasem krajského úřadu v rámci školy jednotlivé třídy, oddělení nebo studijní skupiny s upravenými vzdělávacími programy. Žáci s těžkým mentálním postižením, žáci s více vadami a žáci

- b) prospěchu, který je možné očekávat, a o všech předvídatelných důsledcích, které mohou vyplynout z poskytování poradenské služby, i možných následcích, pokud tato služba nebude poskytnuta,
- c) právech a povinnostech spojených s poskytováním poradenských služeb včetně práva žádat kdykoli poskytnutí poradenské služby znovu.

4. V § 1 se doplňují odstavce 4 a 5, které znějí:

- (4) Poradenská služba se začne poskytovat bez zbytečného odkladu, nejpozději však do tří měsíců ode dne přijetí žádosti. Lhůt podle věty první se nemůže dovolávat žadatel, který neposkytuje součinnost potřebnou ke splnění účelu poradenské služby. Krizová poradenská intervence, kterou se poskytuje pomoc v naléhavých ohrožujících situacích, zejména při ohrožení života a dalších práv žadatele, se poskytuje bezprostředně po přijetí žádosti.
- (5) Výsledkem psychologické nebo speciálně pedagogické diagnostiky jsou zpráva z vyšetření a doporučení obsahující návrhy úprav ve vzdělávání žáka. Při vydání zprávy a doporučení je žák, v případě žáka, který má zákonného zástupce, též jeho zákonný zástupce, informován o obsahu doporučení způsobem srozumitelným pro nejširší možný okruh osob. Žák nebo jeho zákonný zástupce potvrzuje svým podpisem, že doporučení s ním bylo projednáno, že porozuměl jeho povaze a obsahu a případně že k němu uplatňuje výhrady spolu s jejich upřesněním. Zpráva a doporučení se vydávají nejpozději do 30 dnů ode dne ukončení vyšetření. Doporučení je platné po dobu určitou, odpovídající jeho účelu; v případě doporučení zařazení žáka do školy nebo vzdělávacího programu pro žáky se zdravotním postižením však nejvýše po dobu jednoho roku. Před skončením platnosti doporučení školské poradenské zařízení vyrozumí žáka nebo jeho zákonného zástupce o potřebě nové diagnostiky.

5. § 2 včetně nadpisu zní:

§ 2

Účel poradenských služeb

Účelem poradenských služeb je přispívat zejména k:

- a) vytváření vhodných podmínek pro zdravý tělesný a psychický vývoj žáků, pro jejich sociální vývoj, pro rozvoj jejich osobnosti před zahájením vzdělávání a v průběhu vzdělávání,
- b) naplňování vzdělávacích potřeb a rozvíjení schopností, dovedností a zájmů před zahájením a v průběhu vzdělávání,
- c) prevenci a řešení výukových a výchovných obtíží, projevů různých forem rizikového chování, které předchází vzniku sociálně patologických jevů a dalších problémů souvisejících se vzděláváním a s motivací k překonávání problémových situací,
- d) vytváření vhodných podmínek pro vzdělávání žáků se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním a sociálním znevýhodněním,
- e) vytváření vhodných podmínek, forem a způsobů práce pro žáky, kteří jsou příslušníky jiných kultur nebo etnických skupin,
- f) vytváření vhodných podmínek, forem a způsobů práce pro žáky nadané a mimořádně nadané,
- g) vhodné volbě vzdělávací cesty a pozdějšího profesního uplatnění,

ČÁST ČTVRTÁ SPOLEČNÁ A ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

§ 15

Pokud tato vyhláška nestanoví jinak, vztahují se na speciální vzdělávání žáků a vzdělávání žáků mimořádně nadaných obecné předpisy upravující oblast předškolního, základního, středního a vyššího odborného vzdělávání.

§ 16

- (1) Pokud učební plány a učební osnovy vydané podle dosavadních právních předpisů a konkretizované školou neobsahují části nebo údaje, u kterých tato vyhláška stanovuje, aby byly stanoveny školním vzdělávacím programem, ředitel školy je doplní s platností od 1. září 2005.
- (2) Podle § 10 se postupuje od 1. září 2005. Do té doby se postupuje podle dosavadních právních předpisů.

§ 17

Zrušuje se vyhláška Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. 127/1997 Sb., o speciálních školách a speciálních mateřských školách.

3.2.3 VYHLÁŠKA 116 ze dne 15. dubna 2011, kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy stanoví podle § 28 odst. 6, § 121 odst. 1 a § 123 odst. 5 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění zákona č. 383/2005 Sb. a zákona č. 49/2009 Sb.:

Čl. I

Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, se mění takto:

1. **Úvodní věta vyhlášky zní:** „Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy stanoví podle § 28 odst. 6, § 121 odst. 1 a § 123 odst. 5 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění zákona č. 383/2005 Sb. a zákona č. 49/2009 Sb.“
2. **V § 1 odst. 2** se věta druhá nahrazuje větou „Podmínkou poskytnutí psychologické nebo speciálně pedagogické poradenské služby je předání informace podle odstavce 3 a písemný souhlas žáka nebo jeho zákonného zástupce.“
3. **V § 1 odstavec 3 zní:**
 - (3) **Žák, v případě žáka, který má zákonného zástupce, také jeho zákonný zástupce, musí být školou nebo školským poradenským zařízením předem srozumitelně a jednoznačně informován o**
 - a) všech podstatných náležitostech poskytované poradenské služby, zejména o povaze, rozsahu, trvání, cílech a postupech poskytované poradenské služby,

s autismem mají právo se vzdělávat v základní škole speciální, nejsou-li vzdělávání jinak.

- (9) Ředitel mateřské školy, základní školy, základní školy speciální, střední školy a vyšší odborné školy může se souhlasem krajského úřadu ve třídě nebo studijní skupině, ve které se vzdělává dítě, žák nebo student se speciálními vzdělávacími potřebami, zřídit funkci asistenta pedagoga. V případě dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním je nezbytné vyjádření školského poradenského zařízení.

§ 17

Vzdělávání nadaných dětí, žáků a studentů

- (1) Školy a školská zařízení vytvářejí podmínky pro rozvoj nadání dětí, žáků a studentů.
- (2) K rozvoji nadání dětí, žáků a studentů lze uskutečňovat rozšířenou výuku některých předmětů nebo skupin předmětů. Třídám se sportovním zaměřením nebo žákům a studentům vykonávajícím sportovní přípravu může ředitel školy odlišně upravit organizaci vzdělávání.
- (3) Ředitel školy může mimořádně nadaného nezletilého žáka na žádost osoby, která je v souladu se zvláštním právním předpisem nebo s rozhodnutím soudu oprávněna jednat za dítě nebo nezletilého žáka (dále jen „zákonný zástupce“), a mimořádně nadaného zletilého žáka nebo studenta na jeho žádost přeradit do vyššího ročníku bez absolvování předchozího ročníku. Součástí žádosti žáka, který plní povinnou školní docházku, je vyjádření školského poradenského zařízení a registrujícího praktického lékaře pro děti a dorost. Podmínkou přerazení je vykonání zkoušek z učiva nebo části učiva ročníku, který žák nebo student nebude absolvovat. Obsah a rozsah zkoušek stanoví ředitel školy.

§ 18

Individuální vzdělávací plán

Ředitel školy může s písemným doporučením školského poradenského zařízení povolit nezletilému žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami nebo s mimořádným nadáním na žádost jeho zákonného zástupce a zletilému žákovi nebo studentovi se speciálními vzdělávacími potřebami nebo s mimořádným nadáním na jeho žádost vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu. Ve středním vzdělávání nebo vyšším odborném vzdělávání může ředitel školy povolit vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu i z jiných závažných důvodů.

§ 19

Ministerstvo stanoví prováděcím právním předpisem pravidla a náležitosti zjišťování vzdělávacích potřeb dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů nadaných a úpravu organizace, přijímání, průběhu a ukončování vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a nadaných, náležitosti individuálního vzdělávacího plánu a podmínky pro přerazování do vyššího ročníku.

§ 20

Vzdělávání cizinců

- (1) Občané Evropské unie a jejich rodinní příslušníci mají přístup ke vzdělávání a školským službám podle tohoto zákona za stejných podmínek.
- (2) Osoby, které nejsou uvedeny v odstavci 1, mají za stejných podmínek jako občané Evropské unie přístup:
 - a) k základnímu vzdělávání, včetně vzdělávání při výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy, pokud pobývají na území České republiky,
 - b) ke školnímu stravování a k zájmovému vzdělávání poskytovanému ve školském zařízení pro zájmové vzdělávání v pravidelné denní docházce, pokud jsou žáky základní školy, odpovídajícího ročníku střední školy nebo odpovídajícího ročníku konzervatoře,
 - c) ke střednímu vzdělávání a vyššímu odbornému vzdělávání, včetně vzdělávání při výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy, pokud pobývají oprávněně na území České republiky,
 - d) k předškolnímu vzdělávání, základnímu uměleckému vzdělávání, jazykovému vzdělávání a ke školským službám podle tohoto zákona, pokud mají právo pobytu na území České republiky na dobu delší než 90 dnů, popřípadě pokud jsou osobami oprávněnými pobývat na území České republiky za účelem výzkumu, azylanty, osobami požívajícími doplňkové ochrany, žadateli o udělení mezinárodní ochrany nebo osobami požívajícími dočasné ochrany.
- (3) Osoby uvedené v odstavci 2 písm. c) a d) se stávají dětmi, žáky nebo studenty příslušné školy nebo školského zařízení za podmínek stanovených tímto zákonem, pokud řediteli školy nebo školského zařízení prokáží nejpozději při zahájení vzdělávání nebo poskytování školských služeb oprávněnost svého pobytu na území České republiky. Oprávněnost pobytu na území České republiky se prokazuje dokladem podle zvláštního právního předpisu.
- (4) Osobám, které nejsou státními občany České republiky a získaly předchozí vzdělání v zahraniční škole, se při přijímacím řízení ke vzdělávání ve středních a vyšších odborných školách promíjí na žádost přijímací zkouška z českého jazyka, pokud je součástí přijímací zkoušky. Znalost českého jazyka, která je nezbytná pro vzdělávání v daném oboru vzdělání, škola u těchto osob ověří rozhovorem.
- (5) Pro žáky, kteří jsou dětmi osoby se státní příslušností jiného členského státu Evropské unie, a kteří na území České republiky, kde taková osoba vykonává nebo vykonávala pracovní činnost v pracovněprávním vztahu nebo samostatně výdělečnou činnost, nebo na území České republiky studuje, anebo získala právo pobytu na území České republiky z jiného důvodu dlouhodobě pobývají a kteří plní povinnou školní docházku podle tohoto zákona, zajistí krajský úřad příslušný podle místa pobytu žáka ve spolupráci se zřizovatelem školy
 - a) bezplatnou přípravu k jejich začlenění do základního vzdělávání, zahrnující výuku českého jazyka přizpůsobenou potřebám těchto žáků,
 - b) podle možností ve spolupráci se zeměmi původu žáka podporu výuky mateřského jazyka a kultury země jeho původu, která bude koordinována s běžnou výukou v základní škole.

h. předpokládanou potřebu navýšení finančních prostředků nad rámec prostředků státního rozpočtu poskytovaných podle zvláštního právního předpisu⁹).

- (4) Individuální vzdělávací plán je vypracován po nástupu mimořádně nadaného žáka do školy, nejpozději však do 3 měsíců po zjištění jeho mimořádného nadání. Individuální vzdělávací plán může být doplňován a upravován v průběhu školního roku.
- (6) Za zpracování individuálního vzdělávacího plánu odpovídá ředitel školy. Individuální vzdělávací plán se vypracovává ve spolupráci se školským poradenským zařízením a zákonným zástupcem žáka nebo zletilým žákem.
- (7) Ředitel školy seznámí s individuálním vzdělávacím plánem zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka, který tuto skutečnost potvrdí svým podpisem.
- (8) Určený pedagogický pracovník školy sleduje průběh vzdělávání mimořádně nadaného žáka a poskytuje společně se školským poradenským zařízením podporu žákovi i jeho zákonným zástupcům.

§ 14

Přeřazení do vyššího ročníku

- (1) Ředitel školy může přeřadit mimořádně nadaného žáka do vyššího ročníku bez absolvování předchozího ročníku na základě zkoušky před komisí, kterou jmenuje ředitel školy.
- (2) Komise je nejméně tříčlenná a tvoří ji vždy:
 - b. předseda, kterým je zpravidla ředitel školy nebo jím pověřený učitel,
 - c. zkoušející učitel, jímž je vyučující předmětu dané vzdělávací oblasti, v prvním až pátém ročníku základního vzdělávání vyučující daného ročníku,
 - d. přísedící, kterým je učitel vyučující předmětu dané vzdělávací oblasti.
- (3) Termín konání zkoušky stanoví ředitel školy v dohodě se zákonným zástupcem žáka nebo se zletilým žákem. Není-li možné žáka ze závažných důvodů ve stanoveném termínu přezkoušet, stanoví ředitel školy náhradní termín zkoušky.
- (4) Žák může v 1 dni skládat jen 1 zkoušku.
- (5) Ředitel školy stanoví obsah, formu a časové rozložení zkoušky s ohledem na věk žáka. Zkouška ověřuje vědomosti a dovednosti umožňující žákovi plynulý přechod do vyššího ročníku a je zaměřena na jednotlivý předmět nebo vzdělávací oblast.
- (6) Výsledek zkoušky určí komise hlasováním. V případě rovnosti hlasů rozhodne hlas předsedy.
- (7) O zkoušce se pořizuje protokol, který je součástí dokumentace žáka.
- (8) Ředitel školy sdělí výsledek zkoušky prokazatelným způsobem zákonnému zástupci žáka nebo zletilému žákovi.
- (9) Za neabsolvovaný ročník nebude žákovi vydáno vysvědčení. V následujících vysvědčeních se na zadní straně uvede, které ročníky žák neabsolvoval.

- (2) Lyžařský výcvik provádí 1 pedagogický pracovník s nejvýše 8 žáky se zdravotním postižením. U žáků slabozrakých a žáků s tělesným postižením připadá na 1 pedagogického pracovníka nejvýše 6 žáků, u žáků nevidomých na 1 pedagogického pracovníka připadá 1 žák.
- (3) Přesahuje-li počet žáků při akci mimo místo, kde se uskutečňuje vzdělávání, počet žáků stanovený na příslušnou třídu nebo skupinu, zabezpečí ředitel školy dozor další zletilé osoby, která je způsobilá k právním úkonům a je v pracovněprávním vztahu k právnické osobě, která vykonává činnost školy.
- (5) Ředitel speciální školy může pro žáky se zdravotním postižením zajistit léčebně preventivní a rehabilitační péči.

ČÁST TŘETÍ VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ MIMOŘÁDNĚ NADANÝCH

§ 12

- (1) Mimořádně nadaným žákem se pro účely této vyhlášky rozumí jedinec, jehož rozložení schopností dosahuje mimořádné úrovně při vysoké tvořivosti v celém okruhu činností nebo v jednotlivých rozumových oblastech, pohybových, uměleckých a sociálních dovednostech.
- (2) Zjišťování mimořádného nadání žáka provádí školské poradenské zařízení.
- (3) Pro mimořádně nadané žáky může ředitel školy vytvářet skupiny, ve kterých se vzdělávají žáci stejných nebo různých ročníků v některých předmětech.

§ 13

Individuální vzdělávací plán

- (1) **Vzdělávání mimořádně nadaných žáků se může uskutečňovat podle individuálního vzdělávacího plánu**, který vychází ze školního vzdělávacího programu příslušné školy, závěrů psychologického vyšetření a vyjádření zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka. Je závazným dokumentem pro zajištění vzdělávacích potřeb mimořádně nadaného žáka.
- (2) Individuální vzdělávací plán je součástí dokumentace žáka.
- (3) Individuální vzdělávací plán obsahuje:

- a. závěry psychologických vyšetření, která blíže popisují oblast, typ a rozsah nadání a vzdělávací potřeby mimořádně nadaného žáka, případně vyjádření registrujícího praktického lékaře pro děti a dorost,
- b. údaje o způsobu poskytování individuální pedagogické nebo psychologické péče mimořádně nadanému žákovi,
- c. vzdělávací model pro mimořádně nadaného žáka, časové a obsahové rozvržení učiva, volbu pedagogických postupů, způsob zadávání a plnění úkolů, způsob hodnocení, úpravu zkoušek,
- d. seznam doporučených učebních pomůcek, učebnic a materiálů,
- e. určení pedagogického pracovníka školského poradenského zařízení, se kterým bude škola spolupracovat při zajišťování péče o mimořádně nadaného žáka,
- f. personální zajištění úprav a průběhu vzdělávání mimořádně nadaného žáka,
- g. určení pedagogického pracovníka školy pro sledování průběhu vzdělávání mimořádně nadaného žáka a pro zajištění spolupráce se školským poradenským zařízením,

- (6) Krajský úřad vykonává činnosti uvedené v odstavci 5 písm. a) i pro ostatní cizince.
- (7) Krajský úřad zajistí přípravu pedagogických pracovníků, kteří budou uskutečňovat vzdělávání podle odstavce 5.
- (8) Ministerstvo stanoví prováděcím právním předpisem formu, obsah a organizaci bezplatné přípravy podle odstavce 5 písm. a).

§ 22

Povinnosti žáků, studentů a zákonných zástupců dětí a nezletilých žáků

- (2) Zletilí žáci a studenti jsou dále povinni
 - a. **informovat školu a školské zařízení o změně zdravotní způsobilosti**, zdravotních obtížích nebo jiných závažných skutečnostech, které by mohly mít vliv na průběh vzdělávání,
 - d. oznamovat škole a školskému zařízení údaje podle § 28 odst. 2 a 3 a další údaje, které jsou podstatné pro průběh vzdělávání nebo bezpečnost žáka a studenta, a změny v těchto údajích.
- (3) Zákonní zástupci dětí a nezletilých žáků jsou povinni
 - b. na vyzvání ředitele školy nebo školského zařízení se osobně zúčastnit projednání závažných otázek týkajících se vzdělávání dítěte nebo žáka,
 - c. **informovat školu a školské zařízení o změně zdravotní způsobilosti**, zdravotních obtížích dítěte nebo žáka nebo jiných závažných skutečnostech, které by mohly mít vliv na průběh vzdělávání.

§ 26

Vyučovací hodina

- (1) Vyučovací hodina v základním, základním uměleckém, středním a vyšším odborném vzdělávání trvá 45 minut. Rámcový nebo akreditovaný vzdělávací program **pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami může stanovit odlišnou délku vyučovací hodiny**. V odůvodněných případech lze vyučovací hodiny dělit a spojovat.

ČÁST DRUHÁ

Předškolní vzdělávání

Předškolní vzdělávání napomáhá vyrovnávat nerovnoměrnosti vývoje dětí před vstupem do základního vzdělávání a poskytuje speciálně pedagogickou péči dětem se speciálními vzdělávacími potřebami.

§ 34

Organizace předškolního vzdělávání

- (1) Předškolní vzdělávání se organizuje pro děti ve věku zpravidla od tří do šesti let.
- (3) Ředitel mateřské školy rozhoduje o přijetí dítěte do mateřské školy, popřípadě o stanovení zkušebního pobytu dítěte, jehož délka nesmí přesáhnout 3 měsíce.
- (6) O přijetí dítěte se zdravotním postižením rozhodne ředitel mateřské školy na základě písemného vyjádření školského poradenského zařízení, popřípadě také registrujícího praktického lékaře pro děti a dorost.
- (7) Dítě může být přijato k předškolnímu vzdělávání i v průběhu školního roku.

§ 35

- (1) Ředitel mateřské školy může po předchozím upozornění písemně oznámeném zákonnému zástupci dítěte rozhodnout o ukončení předškolního vzdělávání, jestliže
 - c. ukončení doporučí v průběhu zkušebního pobytu dítěte lékař nebo školské poradenské zařízení.

ČÁST TŘETÍ

Povinnost školní docházky a základní vzdělávání

Hlava I

Povinnost školní docházky

§ 36

Plnění povinnosti školní docházky

- (1) Školní docházka je povinná po dobu devíti školních roků, nejvýše však do konce školního roku, v němž žák dosáhne sedmnáctého roku věku (dále jen „povinná školní docházka“).
- (3) Povinná školní docházka začíná počátkem školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne šestého roku věku, pokud mu není povolen odklad; dítě, které dosáhne šestého roku věku v době od počátku školního roku do konce roku kalendářního, může být přijato k plnění povinné školní docházky již v tomto školním roce, je-li tělesně i duševně přiměřeně vyspělé a požádá-li o to jeho zákonný zástupce.

§ 37

Odklad povinné školní docházky

- (1) Není-li dítě po dovršení šestého roku věku tělesně nebo duševně přiměřeně vyspělé a požádá-li o to písemně zákonný zástupce dítěte do 31. května kalendářního roku, v němž má dítě zahájit povinnou školní docházku, odloží ředitel školy začátek povinné školní docházky o jeden školní rok, **pokud je žádost doložena doporučujícím posouzením příslušného školského poradenského zařízení a odborného lékaře nebo klinického psychologa.** Začátek povinné školní docházky lze odložit nejdéle do zahájení školního roku, v němž dítě dovrší osmý rok věku.
- (2) Při zápisu do prvního ročníku základní škola informuje zákonného zástupce dítěte o možnosti odkladu povinné školní docházky.
- (3) Pokud se u žáka v prvním roce plnění povinné školní docházky projeví nedostatečná tělesná nebo duševní vyspělost k plnění povinné školní docházky, může ředitel školy se souhlasem zákonného zástupce žákovi dodatečně v průběhu prvního pololetí školního roku odložit začátek plnění povinné školní docházky na následující školní rok.
- (4) Pokud ředitel školy rozhodne o odkladu povinné školní docházky podle odstavce 1 nebo 3, doporučí zároveň zákonnému zástupci dítěte vzdělávání dítěte v přípravné třídě základní školy nebo v posledním ročníku mateřské školy, **pokud lze předpokládat, že toto vzdělávání vyrovná vývoj dítěte.**

- (2) Zařazení žáka se zdravotním postižením do některé formy speciálního vzdělávání podle § 3 může předcházet diagnostický pobyt tohoto žáka ve škole, do níž má být zařazen, a to v délce 2 až 6 měsíců.
- (3) Dojde-li k významné změně speciálních vzdělávacích potřeb žáka se zdravotním postižením, zařazení tohoto žáka do režimu speciálního vzdělávání přezkoumá školské poradenské zařízení a případně navrhne úpravu tohoto režimu. V případě přeřazení do jiného vzdělávacího programu zařadí ředitel školy žáka do ročníku, který odpovídá dosaženým znalostem a dovednostem žáka.
- (4) Pokud ředitel běžné školy nebo ředitel speciální školy nezařadí žáka se zdravotním postižením, který má povinnost plnit školní docházku, do některé z forem speciálního vzdělávání podle § 3, oznámí tuto skutečnost zákonnému zástupci žáka se zdravotním postižením, krajskému úřadu a obci, v níž má žák trvalý pobyt.

§ 10

Počty žáků

- (1) Třída, oddělení a studijní skupina zřízená pro žáky se zdravotním postižením a třída ve škole při zdravotnickém zařízení má nejméně 6 a nejvíce 14 žáků s přihlédnutím k věku a speciálním vzdělávacím potřebám žáků. Třída, oddělení a studijní skupina zřízená pro žáky s těžkým zdravotním postižením má nejméně 4 a nejvíce 6 žáků.
- (2) K doplnění počtu žáků ve třídě, oddělení a studijní skupině stanoveného v odstavci 1 mohou být na základě žádosti zletilého žáka nebo zákonného zástupce žáka zařazeni i žáci bez zdravotního postižení. Jejich počet nepřesáhne 25 % nejvyššího počtu žáků ve třídě, oddělení nebo studijní skupině podle odstavce 1.
- (3) Ředitel školy může dělit třídy, oddělení a studijní skupiny na skupiny v souladu se školním vzdělávacím programem, pedagogickými, hygienickými, ekonomickými a prostorovými podmínkami, požadavky na bezpečnost žáků a ochranu jejich zdraví a charakterem předmětu.
- (4) Ve třídě běžné základní nebo střední školy, v oddělení běžné konzervatoře a ve studijní skupině běžné vyšší odborné školy lze s přihlédnutím k rozsahu speciálních vzdělávacích potřeb žáků individuálně integrovat nejvýše 5 žáků se zdravotním postižením.
- (5) Při odborném výcviku ve střední škole samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením se skupiny naplňují do počtu stanoveného zvláštním právním předpisem, v ostatních případech se skupina při praktickém vyučování naplňuje do počtu 6 žáků.
- (6) Speciální škola a škola při zdravotnickém zařízení má nejméně 10 žáků.

§ 11

Péče o bezpečnost a zdraví žáků

- (1) V jedné skupině žáků se zdravotním postižením při koupání a plaveckém výcviku neplavců se zdravotním postižením připadají na 1 pedagogického pracovníka nejvýše 4 žáci; vyžaduje-li to zdravotní stav žáka, je možné ve škole při zdravotnickém zařízení a s žáky s těžkým zdravotním postižením konat plavecký výcvik individuálně.

a vzdělávací činnosti, pomoc při komunikaci se žáky, při spolupráci se zákonnými zástupci žáků a komunitou, ze které žák pochází.

- (2) Žádost o souhlas se zřízením funkce asistenta pedagoga obsahuje název a sídlo právnické osoby, která vykonává činnost školy, počet žáků a tříd celkem, počet žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, dosažené vzdělání asistenta pedagoga, předpokládanou výši platu nebo mzdy, zdůvodnění potřeby zřízení funkce asistenta pedagoga, cíle, kterých chce ředitel školy zřízením této funkce ve škole dosáhnout, a náplň práce asistenta pedagoga.

§ 8

Organizace speciálního vzdělávání

- (1) Forma a obsah speciálního vzdělávání žáka a míra podpůrných opatření se stanoví podle rozsahu speciálních vzdělávacích potřeb žáka.
- (2) Speciální vzdělávání a podpůrná opatření doporučená školským poradenským zařízením zabezpečuje škola ve spolupráci se školským poradenským zařízením.
- (3) Ve třídě mateřské školy samostatně zřízené pro děti se zdravotním postižením je rozsah výuky předmětů speciálně pedagogické péče nejvýše 3 hodiny denně.
- (4) Žáci se zdravotním postižením, kteří se vzdělávají v základní škole nebo třídě základní školy samostatně určené pro tyto žáky, mohou mít na prvním stupni nejvýše 5 vyučovacích hodin v dopoledním vyučování a 5 vyučovacích hodin v odpoledním vyučování; na druhém stupni nejvýše 6 vyučovacích hodin v dopoledním vyučování a 6 vyučovacích hodin v odpoledním vyučování.
- (5) Ve třídách, odděleních a studijních skupinách zřízených pro žáky se zdravotním postižením mohou být zařazeni žáci 2 i více ročníků.
- (6) Ve třídách, odděleních a studijních skupinách určených pro žáky s těžkým zdravotním postižením mohou zabezpečovat výchovně vzdělávací činnost souběžně 3 pedagogičtí pracovníci, z nichž 1 je asistent pedagoga.
- (7) Ve třídách, odděleních a studijních skupinách, ve kterých se vzdělává žák se zdravotním postižením, může se souhlasem ředitele školy a zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka působit osobní asistent, který není zaměstnancem právnické osoby, která vykonává činnost školy.
- (8) Ve vybraných předmětech se žáci se zdravotním postižením v rámci svých možností mohou vzdělávat společně s ostatními žáky školy a být zapojeni do všech činností školy v době mimo vyučování.
- (9) Pro osoby s těžkým mentálním postižením, více vadami nebo autismem, které nezískaly základy vzdělání, může základní škola speciálně organizovat kurzy k jejich získání.
- (10) Pro přípravu na vzdělávání dětí s těžkým mentálním postižením, více vadami nebo autismem lze zřídit přípravný stupeň základní školy speciální.

§ 9

Zařazování žáků se zdravotním postižením do speciálního vzdělávání

- (1) Zařazení žáka se zdravotním postižením do některé formy speciálního vzdělávání podle § 3 provádí ředitel školy na základě doporučení školského poradenského zařízení a souhlasu zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka.

§ 40

Druhy jiného způsobu plnění povinné školní docházky

Jiným způsobem plnění povinné školní docházky se rozumí

- a. individuální vzdělávání, které se uskutečňuje bez pravidelné účasti ve vyučování ve škole (dále jen „individuální vzdělávání“),
- b. vzdělávání žáků s hlubokým mentálním postižením.

§ 41

Individuální vzdělávání

- (1) O povolení individuálního vzdělávání žáka rozhoduje ředitel školy, kam byl žák přijat k plnění povinné školní docházky, na základě písemné žádosti zákonného zástupce žáka. **Individuální vzdělávání lze povolit pouze žákovi prvního stupně základní školy.**
- (2) Žádost zákonného zástupce o individuální vzdělávání musí obsahovat
 - a. jméno a příjmení, rodné číslo a místo trvalého pobytu žáka,
 - b. uvedení období, ročníku, popřípadě pololetí, kdy má být žák individuálně vzděláván,
 - c. důvody pro individuální vzdělávání žáka,
 - d. popis prostorového a materiálně technického zabezpečení vzdělávání a podmínek ochrany zdraví individuálně vzdělávaného žáka,
 - e. doklady osvědčující splnění vzdělání osoby, která bude žáka individuálně vzdělávat,
 - f. seznam učebnic a učebních textů, které budou ve výuce užívány, pokud nejde o učebnice uvedené v § 27 odst. 1,
 - g. další skutečnosti, které mají vliv na průběh vzdělávání žáka,
 - h. vyjádření školského poradenského zařízení.
- (3) Ředitel školy individuální vzdělávání povolí, pokud
 - a. jsou dány závažné důvody pro individuální vzdělávání,
 - b. jsou zajištěny dostatečné podmínky pro individuální vzdělávání, zejména podmínky materiální a ochrany zdraví žáka,
 - c. osoba, která bude žáka vzdělávat, získala alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou,
 - d. jsou zajištěny vhodné učebnice a učební texty, podle nichž se má žák vzdělávat.
- (4) Individuálně vzdělávaný žák koná za každé pololetí zkoušky z příslušného učiva, a to ve škole, do níž byl přijat k plnění povinné školní docházky.
- (5) Nelze-li individuálně vzdělávaného žáka hodnotit na konci příslušného pololetí, určí ředitel školy pro jeho hodnocení náhradní termín, a to tak, aby hodnocení bylo provedeno nejpozději do dvou měsíců po skončení pololetí.
- (6) Pokud má zákonný zástupce pochybnosti o správnosti hodnocení žáka, může do 8 dnů od konání zkoušek písemně požádat ředitele školy o přezkoušení žáka; byl-li zkoušejícím žáka ředitel školy, krajský úřad. Pokud ředitel školy nebo krajský úřad žádosti vyhoví, nařídí komisionální přezkoušení žáka.
- (7) Ředitel školy zruší povolení individuálního vzdělávání
 - a. pokud nejsou zajištěny dostatečné podmínky ke vzdělávání, zejména podmínky materiální, personální a ochrany zdraví žáka,

- b. pokud zákonný zástupce neplní podmínky individuálního vzdělávání stanovené tímto zákonem,
- c. pokud žák na konci druhého pololetí příslušného školního roku neprospěl,
- d. nelze-li žáka hodnotit způsobem uvedeným v odstavcích 4 a 5, nebo
- e. na žádost zákonného zástupce žáka.

§ 42

Vzdělávání žáků s hlubokým mentálním postižením

Dítěti s hlubokým mentálním postižením stanoví krajský úřad místně příslušný podle místa trvalého pobytu dítěte se souhlasem zákonného zástupce dítěte takový způsob vzdělávání, který odpovídá duševním a fyzickým možnostem dítěte, a to na základě doporučujícího posouzení odborného lékaře a školského poradenského zařízení. Krajský úřad zároveň zajistí odpovídající pomoc při vzdělávání dítěte, zejména pomoc pedagogickou a metodickou. Dojde-li ke změně duševních a fyzických možností dítěte, krajský úřad způsob vzdělávání odpovídajícím způsobem upraví.

Hlava II

Základní vzdělávání

§ 45

Stupně vzdělání

- (1) Stupeň základního vzdělání získá žák úspěšným ukončením vzdělávacího programu základního vzdělávání v základní škole, na nižším stupni šestiletého nebo osmiletého gymnázia nebo v odpovídající části osmiletého vzdělávacího programu konzervatoře. Stupeň základního vzdělání se získá po splnění povinné školní docházky rovněž úspěšným ukončením kursu pro získání základního vzdělání uskutečňovaného v základní nebo střední škole (§ 55 odst. 3).
- (2) Ukončením vzdělávacího programu základního vzdělávání v základní škole speciální získá žák základy vzdělání.

§ 46

Organizace základního vzdělávání

- (3) Základní vzdělávání pro žáky se zdravotním postižením, kteří se vzdělávají ve třídách nebo školách s upraveným vzdělávacím programem, může s předchozím souhlasem ministerstva trvat deset ročníků; první stupeň je tvořen prvním až šestým ročníkem a druhý stupeň sedmým až desátým ročníkem.

§ 47

Přípravné třídy základní školy

- (1) Obec, svazek obcí nebo kraj mohou se souhlasem krajského úřadu zřizovat přípravné třídy základní školy pro děti v posledním roce před zahájením povinné školní docházky, které jsou sociálně znevýhodněné a u kterých je předpoklad, že zařazení do přípravné třídy vyrovná jejich vývoj. Přípravnou třídu lze zřídit, pokud se v ní bude vzdělávat nejméně 7 dětí.
- (2) O zařazování žáků do přípravné třídy základní školy rozhoduje ředitel školy na žádost zákonného zástupce dítěte a na základě písemného doporučení školského poradenského zařízení. Obsah vzdělávání v přípravné třídě je součástí školního vzdělávacího programu.

- (4) Individuální vzdělávací plán obsahuje:

- e. údaje o obsahu, rozsahu, průběhu a způsobu poskytování individuální speciálně pedagogické nebo psychologické péče žákovi včetně zdůvodnění,
- f. údaje o cíli vzdělávání žáka, časové a obsahové rozvržení učiva, včetně případného prodloužení délky středního nebo vyššího odborného vzdělávání, volbu pedagogických postupů, způsob zadávání a plnění úkolů, způsob hodnocení, úpravu konání závěrečných zkoušek, maturitních zkoušek nebo absolutoria,
- g. vyjádření potřeby dalšího pedagogického pracovníka nebo další osoby podílející se na práci se žákem a její rozsah; u žáka střední školy se sluchovým postižením a studenta vyšší odborné školy se sluchovým postižením se uvede potřebnost nezbytných tlumočnických služeb a jejich rozsah⁸⁾, případně další úprava organizace vzdělávání,
- h. seznam kompenzačních, rehabilitačních a učebních pomůcek, speciálních učebnic a didaktických materiálů nezbytných pro výuku žáka nebo pro konání příslušných zkoušek,
- i. jmenovité určení pedagogického pracovníka školského poradenského zařízení, se kterým bude škola spolupracovat při zajišťování speciálních vzdělávacích potřeb žáka,
- j. návrh případného snížení počtu žáků ve třídě běžné školy, kde se žák vzdělává,
- k. předpokládanou potřebu navýšení finančních prostředků nad rámec prostředků státního rozpočtu poskytovaných podle zvláštního právního předpisu⁹⁾,
- l. závěry speciálně pedagogických, popřípadě psychologických vyšetření.

- (5) Individuální vzdělávací plán je vypracován zpravidla před nástupem žáka do školy, nejpozději však 1 měsíc po nástupu žáka do školy nebo po zjištění speciálních vzdělávacích potřeb žáka. Individuální vzdělávací plán může být doplňován a upravován v průběhu celého školního roku podle potřeby.
- (6) Za zpracování individuálního vzdělávacího plánu odpovídá ředitel školy. Individuální vzdělávací plán se vypracovává ve spolupráci se školským poradenským zařízením a zákonným zástupcem žáka nebo zletilým žákem.
- (7) Ředitel školy seznámí s individuálním vzdělávacím plánem zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka, který tuto skutečnost potvrdí svým podpisem.
- (8) Školské poradenské zařízení sleduje a dvakrát ročně vyhodnocuje dodržování postupů a opatření stanovených v individuálním vzdělávacím plánu a poskytuje žákovi, škole i zákonnému zástupci žáka poradenskou podporu. V případě nedodržování stanovených opatření informuje o této skutečnosti ředitele školy.
- (9) Ustanovení odstavců 6 a 7 se vztahují na změny v individuálním vzdělávacím plánu obdobně.

§ 7

Asistent pedagoga

- (1) Hlavními činnostmi asistenta pedagoga jsou pomoc žákům při přizpůsobení se školnímu prostředí, pomoc pedagogickým pracovníkům školy při výchovné

§ 5

Typy speciálních škol

Typy speciálních škol pro účely jejich označování⁶⁾ jsou:

- a. mateřská škola pro zrakově postižené, základní škola pro zrakově postižené, střední škola pro zrakově postižené (střední odborné učiliště pro zrakově postižené, odborné učiliště pro zrakově postižené, praktická škola pro zrakově postižené, gymnázium pro zrakově postižené, střední odborná škola pro zrakově postižené), konzervatoř pro zrakově postižené,
- b. mateřská škola pro sluchově postižené, základní škola pro sluchově postižené, střední škola pro sluchově postižené (střední odborné učiliště pro sluchově postižené, odborné učiliště pro sluchově postižené, praktická škola pro sluchově postižené, gymnázium pro sluchově postižené, střední odborná škola pro sluchově postižené),
- c. mateřská škola pro hluchoslepé, základní škola pro hluchoslepé,
- d. mateřská škola pro tělesně postižené, základní škola pro tělesně postižené, střední škola pro tělesně postižené (střední odborné učiliště pro tělesně postižené, odborné učiliště pro tělesně postižené, praktická škola pro tělesně postižené, gymnázium pro tělesně postižené, střední odborná škola pro tělesně postižené),
- e. mateřská škola logopedická, základní škola logopedická,
- f. mateřská škola speciální, základní škola praktická, základní škola speciální, odborné učiliště, praktická škola,
- g. základní škola pro žáky se specifickými poruchami učení, základní škola pro žáky se specifickými poruchami chování,
- h. mateřská škola při zdravotnickém zařízení, základní škola při zdravotnickém zařízení, základní škola speciální při zdravotnickém zařízení.

§ 6

Individuální vzdělávací plán

- (1) Individuální vzdělávací plán se stanoví v případě potřeby především pro individuálně integrovaného žáka, žáka s hlubokým mentálním postižením, případně také pro žáka skupinově integrovaného nebo pro žáka speciální školy.
- (2) Individuální vzdělávací plán vychází ze školního vzdělávacího programu příslušné školy, závěrů speciálně pedagogického vyšetření, popřípadě psychologického vyšetření školským poradenským zařízením, popřípadě doporučení registrujícího praktického lékaře pro děti a dorost nebo odborného lékaře nebo dalšího odborníka, a vyjádření zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka. Je závazným dokumentem pro zajištění speciálních vzdělávacích potřeb žáka.
- (3) Individuální vzdělávací plán je součástí dokumentace žáka.

§ 48

Vzdělávání žáků s těžkým mentálním postižením, s více vadami a s autismem

Žáci s těžkým mentálním postižením, žáci s více vadami a žáci s autismem se mohou vzdělávat v základní škole speciální, a to se souhlasem zákonného zástupce a na základě písemného doporučení odborného lékaře a školského poradenského zařízení.

§ 49

Průběh základního vzdělávání

- (1) O přestupu žáka základní školy do jiné základní školy rozhoduje na základě žádosti zákonného zástupce žáka ředitel školy, do které se žák hlásí. Pokud ředitel školy rozhodne, že žádosti o přestup vyhoví, informuje o této skutečnosti bez zbytečného odkladu ředitele školy, z níž žák přestupuje. Ředitel školy, z níž žák přestupuje, zašle do pěti pracovních dnů poté, co se dozvěděl o přijetí žáka na jinou školu, řediteli této školy kopii dokumentace žáka ze školní matriky.
- (2) Ředitel školy může převést žáka do vzdělávacího programu základního vzdělávání pro žáky se zdravotním postižením nebo do vzdělávacího programu základní školy speciální na základě písemného doporučení odborného lékaře a školského poradenského zařízení pouze s předchozím písemným souhlasem zákonného zástupce žáka. Ředitel školy je povinen informovat zákonného zástupce žáka o rozdílech ve vzdělávacích programech a o organizačních změnách, které ve spojení s převodem do jiného vzdělávacího programu mohou nastat.
- (3) Při přestupu nebo převedení žáka podle odstavců 1 a 2 vytvoří základní škola, do níž žák přestoupil nebo byl převeden, podmínky pro vyrovnání rozdílů ve znalostech žáka vyplývajících z odlišnosti školních vzdělávacích programů.
- (4) Pokud žák, který byl rozhodnutím soudu svěřen **do střídavé výchovy rodičů**, plní povinnou školní docházku střídavě ve dvou základních školách, vydává mu vysvědčení základní škola, v které zahájil vzdělávání dříve, pokud k tomu nebyla dohodou rodičů nebo rozhodnutím soudu určena druhá škola. **Při hodnocení výsledků vzdělávání žáka za pololetí školního roku zohlední škola, která bude vydávat vysvědčení, hodnocení výsledků vzdělávání žáka druhou školou.** Ředitelé škol, v nichž se žák podle věty první vzdělává, mezi sebou dohodnou pravidla spolupráce škol při vzdělávání žáka. Rozhoduje-li ředitel ve věcech uvedených v § 165 odst. 2, vyžádá si před rozhodnutím vyjádření ředitele druhé školy. Rozhodování ve věcech podle § 41, přísluší pouze řediteli základní školy, která vydává žákovi vysvědčení.

§ 50

- (2) Ředitel školy může ze zdravotních nebo jiných závažných důvodů uvolnit žáka na žádost jeho zákonného zástupce zcela nebo zčásti z vyučování některého předmětu; zároveň určí náhradní způsob vzdělávání žáka v době vyučování tohoto předmětu. V předmětu tělesná výchova ředitel školy uvolní žáka z vyučování na písemné doporučení registrujícího praktického lékaře pro děti a dorost nebo odborného lékaře. Na první nebo poslední vyučovací hodinu může být žák uvolněn s souhlasem zákonného zástupce bez náhrady.

- (3) Žákovi, který se nemůže pro svůj zdravotní stav po dobu delší než dva měsíce účastnit vyučování, stanoví ředitel školy takový způsob vzdělávání, který odpovídá možnostem žáka, nebo mu může povolit vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu podle § 18. Zákonný zástupce žáka je povinen vytvořit pro stanovené vzdělávání podmínky.

§ 51

Hodnocení výsledků vzdělávání žáků

- (1) Každé pololetí se vydává žákovi vysvědčení; za první pololetí lze místo vysvědčení vydat žákovi výpis z vysvědčení.
- (2) Hodnocení výsledků vzdělávání žáka na vysvědčení je vyjádřeno klasifikačním stupněm (dále jen „klasifikace“), slovně nebo kombinací obou způsobů. O způsobu hodnocení rozhoduje ředitel školy se souhlasem školské rady.
- (3) Škola převede slovní hodnocení do klasifikace nebo klasifikaci do slovního hodnocení v případě přestupu žáka na školu, která hodnotí odlišným způsobem, a to na žádost této školy nebo zákonného zástupce žáka. Škola, která hodnotí slovně, převede pro účely přijímacího řízení ke střednímu vzdělávání slovní hodnocení do klasifikace.
- (4) U žáka s vývojovou poruchou učení rozhodne ředitel školy o použití slovního hodnocení na základě žádosti zákonného zástupce žáka. Výsledky vzdělávání žáka v základní škole speciální se hodnotí slovně.

§ 52

- (1) Do vyššího ročníku postoupí žák, který na konci druhého pololetí prospěl ze všech povinných předmětů stanovených školním vzdělávacím programem s výjimkou předmětů výchovného zaměření stanovených rámcovým vzdělávacím programem a předmětů, z nichž byl uvolněn. Do vyššího ročníku postoupí i žák prvního stupně základní školy, který již v rámci prvního stupně opakovával ročník, a žák druhého stupně základní školy, který již v rámci druhého stupně opakovával ročník, a to bez ohledu na prospěch tohoto žáka.
- (5) Žák, který plní povinnou školní docházku, opakuje ročník, pokud na konci druhého pololetí neprospěl nebo nemohl být hodnocen. To neplatí o žákovi, který na daném stupni základní školy již jednou ročník opakovával; tomuto žákovi může ředitel školy na žádost jeho zákonného zástupce povolit opakování ročníku pouze z vážných zdravotních důvodů.
- (6) Ředitel školy může žákovi, který splnil povinnou školní docházku a na konci druhého pololetí neprospěl nebo nemohl být hodnocen, povolit na žádost jeho zákonného zástupce opakování ročníku po posouzení jeho dosavadních studijních výsledků a důvodů uvedených v žádosti.

§ 54

Ukončení základního vzdělávání

- (1) Dokladem o dosažení základního vzdělání je vysvědčení o úspěšném ukončení devátého, popřípadě desátého ročníku základního vzdělávání, vysvědčení o úspěšném ukončení druhého ročníku šestiletého gymnázia nebo čtvrtého ročníku osmiletého gymnázia nebo osmiletého vzdělávacího programu konzervatoře, nebo vysvědčení vydané po úspěšném ukončení kursu pro získání

více vadami, s autismem, s těžkým tělesným nebo těžkým či hlubokým mentálním postižením. Těmto žákům s ohledem na rozsah speciálních vzdělávacích potřeb náleží nejvyšší míra podpurných opatření.

ČÁST DRUHÁ SPECIÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

§ 2

Zásady a cíle speciálního vzdělávání

Speciální vzdělávání se poskytuje žákům, u kterých byly speciální vzdělávací potřeby zjištěny na základě speciálně pedagogického, popřípadě psychologického vyšetření školským poradenským zařízením a jejich rozsah a závažnost je důvodem k zařazení žáků do režimu speciálního vzdělávání. Speciální vzdělávání se poskytuje i žákům zařazeným do škol zřízených při školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy a ochranné výchovy.

§ 3

Formy speciálního vzdělávání žáků se zdravotním postižením

- (1) Speciální vzdělávání žáků se zdravotním postižením⁵ je zajišťováno
 - i. formou individuální integrace,
 - j. formou skupinové integrace,
 - k. ve škole samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením (dále jen „speciální škola“), nebo
 - l. kombinací forem uvedených pod písmeny a) až c).
- (2) **Individuální integraci** se rozumí vzdělávání žáka
 - a. v běžné škole nebo
 - b. v případech hodných zvláštního zřetele ve speciální škole určené pro žáky s jiným druhem zdravotního postižení.
- (4) **Skupinovou integraci** se rozumí vzdělávání žáka ve třídě, oddělení nebo studijní skupině zřízené pro žáky se zdravotním postižením v běžné škole nebo ve speciální škole určené pro žáky s jiným druhem zdravotního postižení.
- (5) **Žák se zdravotním postižením se přednostně vzdělává formou individuální integrace v běžné škole**, pokud to odpovídá jeho potřebám a možnostem a podmínkám a možnostem školy.

§ 4

Školy při zdravotnických zařízeních

- (1) V mateřské a základní škole při zdravotnickém zařízení se mohou vzdělávat žáci se zdravotním oslabením nebo žáci dlouhodobě nemocní umístění v tomto zdravotnickém zařízení, pokud to jejich zdravotní stav umožňuje. Základní školy mohou poskytovat podle svých možností individuální konzultace ve všeobecně vzdělávacích předmětech i žákům středních škol umístěným v tomto zdravotnickém zařízení.
- (2) K zařazení do školy při zdravotnickém zařízení se vyžaduje doporučení ošetřujícího lékaře a souhlas zákonného zástupce žáka. Rozsah a organizaci výuky žáka určuje ředitel školy po dohodě s ošetřujícím lékařem.

žák žákem původní školy. Ustanovení § 9 odst. 1 se použije obdobně. O průběhu diagnostického pobytu vydá školské poradenské zařízení zletilému žákovi nebo zákonnému zástupci žáka zprávu a doporučení obsahující návrhy vzdělávání žáka. Zpráva a doporučení se vydávají nejpozději do 30 dnů ode dne ukončení diagnostického pobytu.

10. V § 9 se odstavec 4 zrušuje.

11. V § 10 odstavec 2 zní:

- (2) Do třídy nebo studijní skupiny zřízené pro žáky se zdravotním postižením mohou být na základě žádosti zletilého žáka nebo zákonného zástupce žáka a písemného doporučení školského poradenského zařízení zařazeni i žáci s jiným typem zdravotního postižení nebo se zdravotním znevýhodněním. Jejich počet nepřesáhne 25 % nejvyššího počtu žáků ve třídě nebo studijní skupině podle odstavce 1. Ustanovení § 3 odst. 4 a 5 a § 9 odst. 1 nejsou dotčena.

12. V § 10 odst. 4 se za slova „třídě běžné“ vkládá slovo „mateřské“.

3.2.2 VYHLÁŠKA 73 ze dne 9. února 2005 o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných

**ČÁST PRVNÍ
OBECNÁ USTANOVENÍ**

§ 1

- (1) Vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami (dále jen „speciální vzdělávání“) a vzdělávání dětí, žáků a studentů (dále jen „žák“) mimořádně nadaných se uskutečňuje s pomocí podpůrných opatření, která jsou odlišná nebo jsou poskytována nad rámec individuálních pedagogických a organizačních opatření spojených se vzděláváním žáků stejného věku ve školách, které nejsou samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením (dále jen „běžná škola“).
- (2) Podpůrnými opatřeními při speciálním vzdělávání se pro účely této vyhlášky rozumí využití speciálních metod, postupů, forem a prostředků vzdělávání, kompenzačních, rehabilitačních a učebních pomůcek, speciálních učebnic a didaktických materiálů, zařazení předmětů speciálně pedagogické péče, poskytování pedagogicko-psychologických služeb, zajištění služeb asistenta pedagoga, snížení počtu žáků ve třídě, oddělení nebo studijní skupině nebo jiná úprava organizace vzdělávání zohledňující speciální vzdělávací potřeby žáka.
- (3) Podpůrnými opatřeními při vzdělávání mimořádně nadaných žáků se pro účely této vyhlášky rozumí využití speciálních metod, postupů, forem a prostředků vzdělávání, didaktických materiálů, poskytování pedagogicko-psychologických služeb, nebo jiná úprava organizace vzdělávání zohledňující vzdělávací potřeby těchto žáků.
- (4) Za žáky s těžkým zdravotním postižením se pro účely této vyhlášky považují žáci s těžkým zrakovým postižením, těžkým sluchovým postižením, těžkou poruchou dorozumívacích schopností, hluchoslepí, se souběžným postižením

základního vzdělání. Tato vysvědčení jsou opatřena doložkou o získání stupně základního vzdělání.

§ 55

- (1) Žák, který po splnění povinné školní docházky nezískal základní vzdělání, může po splnění podmínek stanovených tímto zákonem a na základě žádosti jeho zákonného zástupce pokračovat v základním vzdělávání, nejdéle však do konce školního roku, v němž žák dosáhne osmnáctého roku věku.
- (2) Žákovi se zdravotním postižením může ředitel školy ve výjimečných případech povolit pokračování v základním vzdělávání do konce školního roku, v němž žák dosáhne dvacátého roku věku. V uvedených případech, pokud jde o přípravu na výkon povolání nebo pracovní činnosti, spolupracuje ředitel školy s příslušným úřadem práce.
- (3) Pro osoby, které nezískaly základní vzdělání, může základní a střední škola po projednání se zřizovatelem a krajským úřadem organizovat v souladu s rámcovým vzdělávacím programem základního vzdělávání kurzy pro získání základního vzdělání.

§ 56

Ministerstvo stanoví prováděcím právním předpisem podmínky pro zřízení funkce asistenta pedagoga a podrobnosti o jeho činnosti, základní obsah vzdělávání a podmínky, za nichž lze uskutečňovat vzdělávání v přípravných třídách, a podrobnosti o organizaci a průběhu základního vzdělávání a o hodnocení výsledků vzdělávání žáků a jeho náležitostech.

3.2.2 Vyhláška 147/2011 Sb., ze dne 25. května 2011, kterou se mění vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy stanoví podle § 7 odst. 3, § 19, § 23 odst. 3, § 26 odst. 4 a § 56 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění zákona č. 383/2005 Sb. a zákona č. 49/2009 Sb.:

Čl. I

Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, se mění takto:

1. § 1 včetně poznámek pod čarou č. 1 a 2 zní:

§ 1

- (1) Vzdělávání dětí, žáků a studentů (dále jen „žák“) se speciálními vzdělávacími potřebami (dále jen „speciální vzdělávání“) a vzdělávání žáků mimořádně nadaných se uskutečňuje s využitím vyrovnávacích a podpůrných opatření.
- (2) **Vyrovnávacími opatřeními při vzdělávání žáků se zdravotním nebo sociálním znevýhodněním se pro účely této vyhlášky rozumí využívání pedagogických, popřípadě speciálně pedagogických metod a postupů, které odpovídají vzdělávacím potřebám žáků, poskytování individuální podpory**

v rámci výuky a přípravy na výuku, využívání poradenských služeb školy a školských poradenských zařízení, individuálního vzdělávacího plánu a služeb asistenta pedagoga. Škola tato opatření poskytuje na základě pedagogického posouzení vzdělávacích potřeb žáka, průběhu a výsledků jeho vzdělávání, popřípadě ve spolupráci se školským poradenským zařízením.

- (3) **Podpůrnými opatřeními při vzdělávání žáků se zdravotním postižením** se pro účely této vyhlášky rozumí využití speciálních metod, postupů, forem a prostředků vzdělávání, kompenzačních, rehabilitačních a učebních pomůcek, speciálních učebnic a didaktických materiálů, zařazení předmětů speciálně pedagogické péče, poskytování pedagogicko-psychologických služeb, zajištění služeb asistenta pedagoga, snížení počtu žáků ve třídě nebo studijní skupině nebo jiná úprava organizace vzdělávání zohledňující speciální vzdělávací potřeby žáka.
- (4) **Podpůrnými opatřeními** při vzdělávání mimořádně nadaných žáků se pro účely této vyhlášky rozumí využití speciálních metod, postupů, forem a prostředků vzdělávání, didaktických materiálů, poskytování pedagogicko-psychologických služeb, nebo jiná úprava organizace vzdělávání zohledňující vzdělávací potřeby těchto žáků.
- (5) **Za žáky s těžkým zdravotním postižením** se pro účely této vyhlášky považují žáci s těžkým zrakovým postižením, s těžkým sluchovým postižením, s těžkým tělesným postižením, s těžkou poruchou dorozumívacích schopností, hluchoslepí, se souběžným postižením více vadami, s autismem, s těžkým tělesným nebo středně těžkým, těžkým či hlubokým mentálním postižením. **Těmto žákům s ohledem na rozsah speciálních vzdělávacích potřeb náleží nejvyšší míra podpůrných opatření.**
- (6) **Za žáka se sociálním znevýhodněním se pro účely poskytování vyrovnávacích opatření podle odstavce 2 považuje zejména žák z prostředí, kde se mu nedostává potřebné podpory** k řádnému průběhu vzdělávání včetně spolupráce zákonných zástupců se školou, a žák znevýhodněný nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka.

2. V § 3 odstavec 4 zní:

- (4) Žák bez zdravotního postižení se nevzdělává podle vzdělávacího programu pro vzdělávání žáků se zdravotním postižením.

3. V § 3 se doplňuje odstavec 5, který zní:

- (5) Žák bez zdravotního postižení se výjimečně a pouze po dobu nezbytně nutnou pro vyrovnání jeho znevýhodnění může vzdělávat ve škole, třídě či studijní skupině zřízené pro žáky se zdravotním postižením, pokud
 - a) jde o žáka se zdravotním znevýhodněním, který při vzdělávání v běžné škole i při zohledňování individuálních vzdělávacích potřeb a uplatňování vyrovnávacích opatření podle § 1 odst. 2 celkově selhává, a pokud to vyžaduje jeho zájem; ustanovení § 9 odst. 1 platí obdobně. Nejméně jedenkrát za školní rok škola posoudí, zda důvody pro vzdělávání žáka podle věty první trvají; pokud tyto důvody pominuly, navrhne zákonnému zástupci žáka nebo zletilému žákovi návrat do původní nebo jiné běžné školy, třídy nebo studijní skupiny,

- b) jde o žáka se sociálním znevýhodněním, který při vzdělávání v běžné škole i při zohledňování individuálních vzdělávacích potřeb a uplatňování vyrovnávacích opatření podle § 1 odst. 2 celkově dlouhodobě selhává, a pokud to vyžaduje jeho zájem; ustanovení § 9 odst. 1 platí obdobně. Žák se sociálním znevýhodněním může být do školy, třídy či studijní skupiny zařazen nejdéle na dobu 5 měsíců; po dobu, po kterou je žák takto zařazen, zůstává žákem původní školy.

4. V § 6 odst. 4 se písmeno f) zrušuje.

Dosavadní písmena g) a h) se označují jako písmena f) a g).

5. V § 7 odstavec 1 zní:

- (1) Hlavními činnostmi asistenta pedagoga jsou:
 - a) pomoc pedagogickým pracovníkům školy při výchovné a vzdělávací činnosti, pomoc při komunikaci se žáky a zákonnými zástupci žáků a komunitou, ze které žák pochází,
 - b) podpora žákům při přizpůsobení se školnímu prostředí,
 - c) pomoc žákům při výuce a při přípravě na výuku,
 - d) nezbytná pomoc žákům s těžkým zdravotním postižením při sebeobsluze a pohybu během vyučování a při akcích pořádaných školou mimo místo, kde škola v souladu se zápisem do školského rejstříku uskutečňuje vzdělávání.

6. V § 8 se na konci textu odstavce 5 doplňují slova „popřípadě i prvního a druhého stupně.“

7. V § 8 odstavec 6 zní:

- (6) Ve třídách a studijních skupinách zřízených pro žáky s těžkým zdravotním postižením a ve třídách škol při psychiatrických léčebnách mohou zabezpečovat výchovně vzdělávací činnost souběžně 3 pedagogičtí pracovníci, z nichž alespoň 1 je asistent pedagoga.

8. V § 8 se odstavec 10 zrušuje.

9. V § 9 odstavce 1 a 2 znějí:

- (1) Žáka lze zařadit do školy, třídy nebo studijní skupiny zřízené pro žáky se zdravotním postižením nebo převést do vzdělávacího programu upraveného pro žáky se zdravotním postižením jen:
 - a) na základě písemného doporučení školského poradenského zařízení, jehož součástí je navržení konkrétních podpůrných opatření,
 - b) po projednání se zákonným zástupcem žáka nebo zletilým žákem, včetně poskytnutí srozumitelného poučení podle přílohy k této vyhlášce; přiměřeného poučení se dostane také nezletilému žákovi,
 - c) s informovaným souhlasem uděleným zákonným zástupcem žáka nebo zletilým žákem na formulář zpracovaný podle přílohy k této vyhlášce v případě základního vzdělávání.
- (2) Zařazení žáka podle odstavce 1 může předcházet diagnostický pobyt. Diagnostický pobyt trvá, jde-li o zařazení do formy vzdělávání podle § 3 odst. 1 písm. a) nebo b), 2 až 6 měsíců, a jde-li o zařazení do formy vzdělávání podle § 3 odst. 1 písm. c) nebo d), 1 až 3 měsíce. Po dobu diagnostického pobytu zůstává